

Zostala im len viera

Vo vojnu zmietanej Sýrii sa Cirkev v súčasnosti venuje viac sociálnej ako pastorálnej práci

str. 3

Nástupkyňa marxizmu

Nástupkyňou marxistickej ideológie sa stala rodová ideológia

str. 10

Sliepňajúci básnik Svetla

Pred 100 rokmi sa narodil básnik, ktorý sa pozerá na svet srdcom

str. 18

Úteky od slobody

Niet pochybností. Prvý boj so slobodou sa odohral tam, v raji. A človek prehral. Nezvládol skúšku. Slobodne ukázal chrbát tomu, kto ho stvoril „na svoj obraz a podobu“.

Ťažko čo vyčítať Bohu. Aj vtedy, aj dnes. Rozhodnutie človeka je totiž vždy slobodné. A je zbytočné vyťahovať krízové situácie typu „pištoľ pri hlave“. To je len zahmlievanie podstaty, ďalšie zavŕhanie, aj keď slobodné rozhodnutie povedať Bohu „nie“.

Goethe však hovorí, že „nie to nás robí slobodnými, že nad sebou nič neuznávame, ale naopak, to, že uznávame“. A práve Božia diskretnosť vzdáva hold slobode človeka. Tej slobode, ktorá je najväčšia ochrana schopnosti, ktorú človek dostal, aby si sám zvolil cestu. A ako dodáva Simone Weilová „jediné skrytý Boh môže nadviazať s človekom vzťah slobody, a nie nutnosti“. Ak by bol totiž iba raj, človek by nebol slobodný. Ako hovorí Carlo Carretto, „bol by vždy len podmienený a mal by dojem, že je iba nástrojom, dokonca, že je až zbytočný“.

Niet pochybností, že veľkosť človeka spočíva v jeho slobode. Tá je však spojená so zodpovednosťou. So zodpovedným nakladaním so slobodou. Keďže človek je predovšetkým tým, kto dostal a dostáva, potom základom ľudských i spoločenských vzťahov nie je presadzovanie vlastných práv a slobôd, ale naopak – uznanie práv a slobôd druhých a vlastných záväzkov voči nim.

Na prvý pohľad sa zdá, že sloboda a záväzok je oxymoron. No práve tu sa prst dotýka rany. Sloboda totiž neznamená bezbrehé klúčkovanie, slobodné menenie a zapieranie vlastných názorov,

Margareta Jungerth Boo: Sloboda

rov, intronizovanie ega, dekapitáciu poriadku.

Ale, žiaľ, takto súčasný človek, ako riava, pristupuje k slobode. Ani si neuvedomuje, že sa čoraz väčšími ochudobňuje o vlastnú, skutočnú slobodu. A tak akoby sa začínal strácať v týždni, ktorý nemá dni. Navyše – vďaka slobodnému rozhodnutiu.

Sloboda neznamena „byť ako Boh“, nehovoriac o dnešnom trende byť viac ako Boh (spomeňme si len na rozhodnutie človeka o nenarodení či o eutanázii). Je to síce lákavé, ale v konečnom dôsledku sebazničujúce. Je to totiž „oslobodenie“ sa od slobody.

A o tom tiež niet pochybností.

PAVOL PRIKRYL

Myšlienka čísla:

Je zlé, keď jeden človek drví masu.

Ale to najväčšie zotročenie je, keď masa drví človeka.

Antoine de Saint-Exupéry

Pápež František Asociácii talianskych katolíckych lekárov: Svedčíte o posvätnosti života

Viac srdca

Hippokratova prisaha zaväzuje slúžiť životu, evanjelium pobáda ísť ďalej: milovať ho, a to za každých okolností – toto konštatovanie adresoval pápež František Asociácii talianskych katolíckych lekárov.

Členov Asociácii talianskych katolíckych lekárov prijal Svätý Otec František pri príležitosti 70. výročia založenia asociácie. Medzi päťtisíc lekármí boli prítomní aj národný prezident asociácie Prof. Filippo M. Boscia, ekleziálny asistent Mons. Edoardo Menichelli, kardinál Dionigi Tettamanzi, ktorý bol prvým asistentom združenia. Na stretnutí so Svätým Otcem boli prítomné aj rodiny s postihnutými deťmi.

Svätý Otec po úvodných pozdravoch povedal: „Niet pochyb o tom, že v našej dobe, vzhľadom na vedecký a technický pokrok, sa výrazne zvýšili možnosti telesného uzdravenia. A predsa v niektorých ohľadoch, ako sa zdá, sa umenšuje schopnosť ujiť sa človeka, najmä keď je trpiaci, zraniteľný a bezbranný. V skutočnosti, výdobytky vedy a medicíny môžu prispievať k zlepšeniu ľudského života v tej miere, v akej sa budú pridržať etických koreňov týchto disciplín. Z tohto dôvodu vy, katolícki lekári, sa usilujete žiť svoju profesiu ako poslanie ľudské a duchovné, ako skutočný apoštolát laikov.“

ŽIVOT JE VŽDY KVALITNÝ

Svätý Otec pripomenul, že pozornosť k ľudskému životu, a to najmä k tomu ohrozenému, teda k chorým, starým, ale aj k deťom, je najhlbším poslaním Cirkvi: „Cirkev sa tiež cíti povolaná k účasti na diskusii, ktorá sa týka ľud-

ského života, aby predstavila svoj návrh založený na evanjeliu.“

Pápež František upozornil, že zo strany mnohých ľudí sa kvalita života viaže predovšetkým s ekonomickými možnosťami, s blahobytom, s krásou a vychutnávaním fyzického života, zabúdajúc na hlbšie dimenzie života – vzťahové, duchovné a náboženské.

Upozornil však, že v skutočnosti vo svetle viery a správneho rozumu je ľudský život vždy posvätný a vždy kvalitný: *Neexistuje jeden ľudský život posvätejší než ten druhý, každý je posvätný. Podobne ako nie je jeden ľudský život kvalitatívne významnejší ako nejaký iný, len na základe väčších prostriedkov, práv, ekonomických a sociálnych príležitostí. Ak vás Hippokratova prisaha zaväzuje, aby ste vždy boli služobníkmi života, evanjelium vás pobáda ďalej: aby ste ho milovali vždy a za každých okolností, a to najmä, keď potrebuje osobitnú pozornosť a starostlivosť.“*

EVANJELIOVÝ SÚCIT

Pápež František povzbudil lekárov, aby s pokorou a dôverou pokračovali v oblasti lekárskej etiky: „Prevládajúca mienka niekedy predkladá falošný súcit, ktorý považuje za pomoc žene propagovanie potratov, za akt dôstojnosti vykonávanie eutanázie, za vedecký výdobytok, vytvorenie dieťaťa, považovaného za právo namiesto toho,

aby bolo prijímané ako dar, alebo používanie ľudských životov ako laboratórnych morčiat za účelom predpokladanej záchrany iných životov.“

Podľa Františka je však evanjeliový súcit ten, ktorý sprevádza v čase núdze, teda je to súcit dobrého Samaritána, ktorý „vidí“, „spolucíti“, pristupuje bližšie a podáva konkrétnu pomoc. „Povzbudzujem vás, aby ste sa ujímali ľudí ako dobrí samaritáni, dbajúc osobitne o seniorov, chorých a zdravotne postihnutých. Vernosť evanjeliu života a úcta k životu ako Božiemu daru si niekedy vyžadujú odvážne rozhodnutia proti prúdu, ktoré za určitých okolností môžu dospieť k výhredate vo svedomí,“ povedal pápež.

ZAHRÁVANIE SA

Podľa pápeža žijeme v časoch experimentovania so životom. „Ale zlého experimentovania,“ dodal. Podľa neho dochádza k zahrávaniu sa so životom: „Buďte opatrní, pretože toto je hriech proti Stvoriteľovi, ktorý stvoril veci také, aké sú. Mnohokrát som v mojom kňazskom živote počul námietky: ‚Ale povedz mi, prečo je Cirkev proti potratom? Je to náboženský problém?‘ ‚Nie. Nie je to náboženský problém.‘ ‚Je to filozofický problém?‘ ‚Nie, nie je to filozofický problém.‘ ‚Je to vedecký problém, pretože ide o ľudský život a nie je dovolené vyhasiť nejaký ľudský život, aby sa vyriešil problém.‘ ‚Ale nie, je tu moderné myslenie...‘ ‚Nuž počuj: či v starovekom myslení či v súčasnom myslení, slovo ‚zabiť‘ znamená to isté!‘ A rovnako to platí aj pre eutanáziu: všetci vieme, že s toľkými starými ľuďmi sa v tejto kultúre vyradovania robí skrytá eutanázia. A je tu aj tá druhá. A toto znamená povedať Bohu: ‚Nie, koniec života urobím ja sám, ako ja chcem.‘ Hriech proti Bohu Stvoriteľovi. Dobré o tom premýšľajte.“

Svätý Otec ukončil príhovor slovami: „Sv. Kamil de Lellis navrhujúc najúčinnnejšiu metódu pre liečbu chorých, vravieval jednoducho: ‚Dajte viac srdca do tých rúk.‘ Dajte viac srdca do rúk – toto je aj moje pranie.“

-jk-/RV

(Snímka: CTV)

Predplatte si

VOX

na rok 2015

Cirkev v Sýrii sa v súčasnosti venuje viac sociálnej ako pastorálnej práci

Zostala im len viera

Vďaka sledovaniu situácie kresťanov v Iraku sa do istej miery vytratila z titulkov novín prebiehajúca kríza v Sýrii. Život pre kresťanov, ako aj väčšinu moslimov, je tu však stále veľmi ťažký. O situácii v sýrskom hlavnom meste poskytol rozhovor agentúre Zenit damaský maronitský arcibiskup Mons. SAMIR NASSAR.

Vojna v Sýrii teraz trvá už viac ako tri roky. Ako sa s tým dokážu ľudia vyrovnávať?

Problémy narastajú. Ekonomika je mŕtva. Ľudia nemajú prácu. Inflácia rastie. Naša mena rýchlo stráca svoju hodnotu voči doláru. Postupne sa všetci stávajú chudobnými. Ľudia využívajú svoje úspory. Títo všetci potrebujú pomoc. My, ako Cirkev, sa snažíme podporiť čo najviac rodín zo všetkých síl. V súčasnej dobe ide o 300 až 400 kresťanských rodín. Je však problematické dopraviť k nim pomoc, nie je to totiž bez nebezpečenstva. Je možné, že vás okradnú alebo aj unesú. No toto riziko musíme podstúpiť, inak naši ľudia odídu. Už sme boli nútení zavrieť tri farnosti, pretože veriaci odišli. Ak nepomôžeme aspoň tým niekoľkým, ktorí zostali, Cirkev v Damasku prestať existovať.

Dokáže sýrsky štát ešte poskytnúť nejakú pomoc?

Ľudia sa musia spoliehať na svoje vlastné zdroje. Ale, ako som povedal, aj tí, ktorí stále pracujú, sa stávajú chudobní kvôli vysokej inflácii. Takmer niet práce. Obzvlášť sú samozrejme zasiahnutí starší ľudia. Doteraz ich podporovali ich rodiny. Tie však už nič nemajú, a tak sa usilujeme nájsť im miesto. Rozbehli sme napríklad jeden program na to, aby sme sa uistili, že starší ľudia budú mať prístup k liekom, ktoré potrebujú.

Aký je život vo vojnovej zóne?

Snímka: NCR

Na začiatku sa každý bál boja, bômb a rakiet. Teraz sme si už zvykli. Život musí pokračovať. Samozrejme, že sa usilujeme byť veľmi opatrní. Je lepšie zostať doma než byť na ulici. V Damasku môžete umrieť ľubovoľným počtom spôsobov. Môže vás zastreliť ostreľovač alebo vás zabije výbuch bomby v automobile. A, prirodzene, sú tu i granáty.

Ak ste zranený, môžete zas umrieť kvôli nedostatku lekárskej starostlivosti. Nemocnice už nemajú dostatočné zásoby liekov. Jedna črepina môže v momente spôsobiť smrť troch alebo štyroch ľudí a môže zraniť tridsať alebo štyridsať ďalších. To znamená, že ďalších desať zomrie kvôli nedostatku adekvátnej lekárskej starostlivosti.

Môžete tiež umrieť na podvýživu. Ak ste napríklad diabetik a musíte jesť len určitú stravu, ste naozaj vo vážnom ohrození.

Životné podmienky sú ochudobnené aj inými spôsobmi. Máme dva milióny detí, ktoré už nechodia do školy. Mnoho škôl bolo zničených a tie, čo zostali, sú úplne preplnené. Každá trieda má teraz asi šesdesiat žiakov. Len si predstavte, ako to ovplyvňuje vyučovanie a proces učenia.

Ak máte peniaze, je vôbec možné kúpiť si jedlo, alebo nie je vôbec nič k dispozícii?

Veci sa dajú kúpiť, najmä konzervy. Chýbajú však čerstvé potraviny ako zelenina, syr a mäso. Problémom je tiež to, že čerstvé potraviny treba udržiavať v chladiarenských skladoch kvôli horúčave. Bohužiaľ, máme však problémy s dodávkami elektrickej energie. Kvôli tomu jeme hlavne konzervy a veci, ktoré nepodliehajú skaze ako ryžu alebo šošovicu.

Spôsobili vojna a úzkosť prehĺbenie viery u vašich veriacich?

Snímka: KiN

Áno, badať určitý návrat k viere. Ľudia sa modlia oveľa viac. Kostoly zostávajú otvorené dlhšie. Mnoho veriacich do nich chodí, aby sa celé hodiny v tichosti modlili. Nezostalo im nič, len ich viera. Sú v slepej uličke a čakajú na smrť. Na konci omše sa lúčia, pretože nevedia, či sa na ďalší deň uvidia.

Na druhej strane však ľudia akoby rezignovali. Odovzdávajú sa svojmu osudu. Takže je to veľmi zložitá situácia. My, ako Cirkev, v súčasnosti robíme viac sociálnej než pastoračnej práce, pretože sa usilujeme zmierniť utrpenie ľudí. Žiadna iná pomoc totiž nie je k dispozícii. Rodina je v podstate jediná úplná inštitúcia. Je to rodina, ktorá pomáha, delí sa a podporuje. Identifikácia ľudí s ich rodinami je veľmi výrazná. Bez rodiny by bola situácia absolútne a úplne katastrofálna.

Viete povedať, aký počet vašich veriacich opustil Sýriu?

Nie. Nemáme nijaké štatistiky. Z roka na rok však klesá počet ľudí prijímajúcich sviatosti – a to, žiaľ, veľmi prudko. V roku 2012 bolo viac krstov a svadieb ako v roku 2013. Počet pohrebů sa na druhej strane zvyšuje. Predtým sme plánovali výstavbu materskej škôlky alebo školy, ale teraz plánujeme rozšírenie kresťanského cintorína.

-red-/LNS

Predplaťte si

VOX

na rok 2015

Prázdnota materializmu ženie mladých ľudí k radikálnemu islamu

Blahobytom k terorizmu...?

Nedávno vyšla správa o dvoch krásnych dievčatách z Rakúska vo veku 15 a 17 rokov, ktoré sa stali členkami teroristickej skupiny známej ako Islamský štát či ISIS a začali nosiť burku. Ich cesta k radikalizmu nie je ojedinelým prípadom.

V štáte Colorado sa k pokusu o pripojenie k ISIS priznala aj 19-ročná dievčina. Ďalší dvaja mladí Američania bojujúci za ISIS zomreli v Sýrii.

Prečo sa mladí ľudia 21. storočia zo Západu obracajú k tak brutálnej forme islamu? Prečo mladí ľudia, ktorí majú zdanlivo toľko vecí, pre ktoré by mohli žiť, opúšťajú Západ kvôli terorizmu?

VŠETKO MUSÍŠ MAŤ

Táto otázka vzišla nedávno v diskusii rozhlasových moderátorov Hughu Hewitta, Dennisa Pragera, Stephena Meyera z Discovery Institute, a mňa. Zhodli sme sa, že odpoveďou nie je radikalizmus islamu, ale súčasná prázdnota západného materializmu.

Myšlienka, že veci sú všetko, na čom záleží, vniká do všetkého, čo mladí ľudia súčasnosti vidia a počujú. Toto posolstvo zaznieva v triede, v novom televíznom seriáli *Cosmos*, a dokonca aj v reklame a ďalších mediálnych prostriedkoch. Takmer každé komerčné posolstvo nám hovorí, že sme sa narodili na to, aby sme boli konzumentmi;

že to veci nás spravia šťastnými a vyslobodia nás z našej biedy a že v tomto svete nie je okrem okamžitého uspokojenia nič, pre čo by sa oplatilo žiť. Ako v diskusii povedal Dennis Prager: „Svetská spoločnosť produkuje veľké množstvo znudených ľudí. Sekulárna spoločnosť je prekliatím, pretože život napokon nemá zmysel, ak Boh neexistuje.“

Materialistická spása nám sľúbila naplniť to, čo Pascal nazýva dierou v našich srdciach v tvare Boha... a zaplniť ju vecami. Ale mnohí vidia nezmyselnosť takéhoto svetského spasenie a nudia sa, iní sa hnevajú, a to dokonca vražedne.

SI MI UKRADNUTÝ

Pamätáte si ešte na Dylana Klebolda a Erica Harrisa, ktorí zabili 13 ľudí na Columbine High School? Neboli moslimovia. Potom je tu aj T. J. Lane, 19-ročný chlapec odpykávajúci si tri doživotné tresty za smrtiacu strelbu na troch študentov stredných škôl v roku 2012. Počas svojho odsúdenia Lane preklínaním provokoval rodiny obeť a otvoriac svoju modrú košeľu odhalil tričko, na ktoré naškriabal slovo *Zabijak*.

Vždy sme mali mladých vrahov, ale dnešný nihilizmus je iný. Článok v *Time* pred niekoľkými rokmi napísaný predsedom Harvardského študentského zboru nazval túto kultúru kultúrou *Držého chlapca*. Vtedy poznamenal, že „tvrdíš“ zo 60-tych a 70-tych rokov by povedal: „Som lepší ako ty, môžem ňu zmlátiť.“ No „drsňák“ dneška ho-

vorí: „Si mi ukradnutý; na tebe nezáleží; a ani na mne.“

A to je úplne nová úroveň zlomenosti. Je to kultúrny posun smerom k nihilizmu.

ZLO ATRAKTÍVNE

Pred niekoľkými rokmi udrela rocková kapela Switchfoot klinec po hlavičke. Spievala: „Chceli sme žiť pre čosi viac. Stratili sme však samých seba.“

Tento druh prázdneho pop-nihilizmu, vypožičajúc si termín od Thomasa Hibbsa z texasej Baylorovej univerzity, spôsobuje to, že dokonca aj zlý radikalizmus extrémistického islamu vyzerá pre niektorých atraktívne. Práve kvôli takýmto parazitujúcim ideológiám sa zúfali ľudia stávajú ľahkou korisťou.

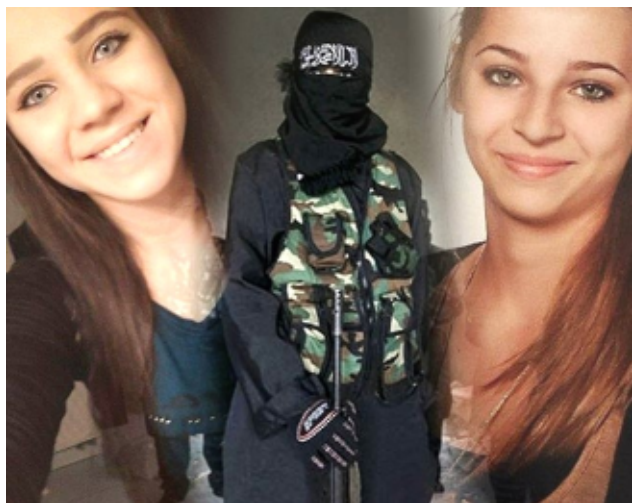
Je možné, že ISIS považuje túto plytkú zem za úrodnú pôdu a žne z nej pre svoj smrtiaci program mladé duše?

Pred niekoľkými desiatkami rokov, skôr ako internet a sociálne médiá prevzali kontrolu nad toľkými vecami v našich životoch, Aldous Huxley varoval pred schopnosťou médií využiť „takmer nekonečnú túžbu človeka po rozptýlení“. Je možné, že aj ISIS je atraktívny pre tých, ktorí potom, čo sa ním naplnili, stále cítia prázdnotu vo svojom vnútri?

Ale pozor! Počkat', vy hovoríte, že je to len malá menšina, že každé dieťa sa nepridá k Islamskému štátu či inej teroristickej skupine alebo nepovažuje vraždenie za zmysluplnú vec.

Nuž, to je pravda, ale koľko iní žijú obmedzený život večnej nudy? K akým závislostiam a rozptýleniam sa uchýľujú pri hľadaní zmyslu a účelu? Ako môžu kresťania namieriť našu kultúru na Toho, pre ktorého sme boli stvorení?

JOHN STONESTREET, *LifeSiteNews*
(Snímky: FB)

Sabina Selimovic (15) a Samra Kesinovic (17) utiekli z Rakúska do Sýrie, aby bojovali v ISIS

Pád nie je koniec

Pred štvrt'storočím padla komunistická totalita v podstate v celej Európa, resp. v západnej civilizácii. Oslávilo sa to, ale je otázne, či pád komunizmu znamená aj koniec jeho ideológie.

Snímkou: archív

V úvode svojej slávnej eseje *Proč nejsem komunistou?* sa Karel Čapek zamýšľa, prečo sa nikto nepýta „Proč nejsem agrárníkem?“. A autor dodáva: „Nebýti agrárníkem neznamená ještě žádný určitý názor nebo životní víru; avšak nebýti komunistou není pouhý zápor, nýbrž jisté krédo.“

Prirodzene, že to platí aj v pozitívnom garde: Byť agrárnikom ešte neznamená mať nejakú životnú vieru, ale byť komunistom je životné krédo. Ak chceme – plne sa stotožniť s ideológiou so všetkými konzekvenciami. Preto je rozdiel medzi byť členom komunistickej strany a byť komunistom.

STAV MYSLE

Práve spomínaný rozdiel ukazuje, že byť komunistom je predovšetkým stav mysle, či lepšie povedané, vrcholné štádium určitého myšlienkového procesu ľudského vedomia. Príslušnosť k strane nie je až tak podstatná. Preto je namieste pýtať sa, či pád komunizmu znamená aj koniec tejto ideológie.

Žiaľ, odpoveď je veľmi smutná. Pravou podstatou komunistickej ideológie je totiž úplná nivelizácia a popieranie hierarchie bytia. Je to patologická nenávisť k bytiu takému, aké bolo Bohom stvorené. Je to túžba vytvoriť nové bytie nezávislé na pôvodnej hierarchii, ktorá je v očiach komunistov pre človeka ponižujúca. Čo na tom, že to vzdoruje prirodzenosti? Ide predsa o „oslobodenie“ človeka! Niet sa potom čo diviť, že práve „oslobodeného“ človeka sa zmocňuje pocit, že má božské vlastnosti, preto dokáže žiť bez Boha, resp. dokáže ho nahradiť.

Ak je však popreté to, na čom je celá hierarchia fixovaná, dochádza k postupnému popretiu všetkých vrstiev hierarchie a ku konečnému popretiu hierarchie ako takej. Vertikála transcendentálneho presahu sa mení na horizontálu pozemského raja, Boh na anti-Boha,

hierarchia na anti-hierarchiu, náboženstvo na anti-náboženstvo, láska k blížnemu na solidaritu, hriech na odmietanie pokroku...

ROVNAKÝ ZÁKLAD

A tu sa akosi automaticky vynára isté poznanie: Čo to len táto ideológia pripomína, čím je akosi povedomá?

Áno, paralela medzi komunizmom a liberalizmom je viac ako zjavná. Aj keď sa liberáli tvária pokrokovým (pokrok bolo obľúbené slovo aj komunizmu), moderne, vedecky, ich ideológia je v konečnom dôsledku anticivilizačná. Ak by sa im totiž podarilo naplniť všetky ciele, ktoré propagujú, skončilo by sa to rozvratom spoločnosti a koncom západnej civilizácie, ešte nedávno nazývanej kresťanská.

Aj keď sa súčasní socialisti a liberáli bránia porovnávaniam s marxizmom, ich argumenty sú chabé, no ich činy veľavravné. Za všetko hovoria socialisticko-liberálne útoky na rodinu a nimi proklamovaný morálny relativizmus. Ak sa doteraz dejiny našej civilizácie krútili okolo osi židovsko-kresťanskej tradície, mravní relativizmus chce obkrúcať osudy ľudstva okolo osi už spomínanej absolútnej nivelizácie a popierania hierarchie bytia.

Nech sa súčasní socialisti a liberáli bránia koľko chcú, ich dejinná os vychádza z marxizmu. Stačí si len prečítať *Manifest komunistickej strany*: „Zrušenie rodiny! Aj najkrajnejší radikáli sa pohoršujú nad týmto hanebným úmyslom komunistov. (...) Nahradiť domácu výchovu spoločenskou. (...) Odstrániť

Snímkou: archív

vlast' a národnosť. (...) Jestvují večné pravdy, ako sloboda, spravodlivosť atď., ktoré sú spoločné pre všetky stupne vývoja spoločnosti. Komunizmus však odstraňuje večné pravdy a miesto toho, aby náboženstvo a morálku pretváral, odstraňuje ich, takže odporuje celému doterajšiemu dejinnému vývinu.“

Jasne definovaný program súčasných socialistov a liberálov! Či vari niektorú z citovaných myšlienok Marxa a Engelsa popierajú? Práve naopak – realizujú ich! A to z nich robí nielen spoluvinníkov inštalácie (neo)komunizmu, ale priam jeho šírenie a realizáciu.

MORÁLKA BEZ VIERY

Keď pred štvrt'storočím padol Berlínsky múr, bola to nepochybne veľká udalosť v dejinách človeka. Lenže múr bol len obraz systému. Padol obraz, nie to, čo myšlienkovito predstavuje. Jeho pádom totiž nepadla ideológia. Tá sa pretransformovala.

Ukazuje sa, že skončovať s komunistickou totalitou bolo ľahšie, ako skončovať s komunistickou totalitou v nás. Už vtedy, v '89, sa hovorilo, že to bude trvať dve generácie.

Nikto však nehovoril, koľko bude trvať zbavenie sa komunistickej ideológie. Tá totiž nepadla spolu s múrom. Súčasní pohrobkovia marxizmu, a je úplne jedno, ako si hovoria či za aký „izmus“ sa skrývajú, neprestali realizovať myšlienky svojich duchovných otcov. Možno na chvíľu zjemnili metódy, ale o to rafinovanejšie, pod kepienkom oprášených páčiach sa jako bínkových hesiel, pokračujú v „oslobodzovaní“ človeka. Žiaľ, človeka na obraz a podobu marxizmu, človeka bez Boha, bez viery...

Na jednej radnici je nápis: *Načo je nám morálnosť bez viery!?*

A najmä o tom treba hovoriť pri spomienke na pád strašného komunistického systému.

JURAJ BZINA

Marxisti sa nikdy netajili, že ich cieľom je zlikvidovať náboženstvo, Marxom nazvané „opium ľudstva“.

Je zaujímavé, že takmer všetci európski „vodcovia proletariátu“ pochádzali z veriacich rodín. Prijatie marxistickej ideológie však predpokladá istú mentálnu výbavu, resp. isté deviácie v mentálnej výbave, pretože nech sa teoretici marxizmu usilujú akokoľvek eufemizovať túto ideológiu či vykresľovať ju ako jedinú dejinnú nutnosť k dosiahnutiu krajších zajtrajškov, faktom zostáva, že základ marxizmu je nenávisť a nihilizmus, čapkovsky povedané „patologický negativizmus“. Ak tejto „výbave“ pridáme chorobnú túžbu po moci, je jasné, že marxisti – a je jedno, či klasický alebo neomarxisti – nemôžu prijať nielen Boha, ale ani základné morálne princípy.

HNUSNÉ NÁBOŽENSTVO

Kým Marx náboženstvom pohrdal a podceňoval ho, podľa anglického historika a spisovateľa Paula Johnsona bolo pre Lenina „náboženstvo dôležité len v tom zmysle, že ho nenávidel“. Lenin videl v náboženstve mocného a všadeprítomného nepriateľa. V liste z 13. januára 1913 napísal Maximovi Gorkému: „Nie je nič hnusnejšie ako náboženstvo“.

Niet sa čo diviť, že štát, ktorý vytvoril, konal od počiatku protináboženskú propagandu a do svojho konca kvôli tomu udržoval obrovský teoretický a propagačný aparát. Prirodzene, že protináboženský boj si osvojili aj sovietske satelitné štáty, pravda, v tej-ktorej krajine s inou intenzitou.

Ak Stalin bol „len“ antiklerikál, ktorý nemal rád popov, pretože podľa neho všetci boli skazení a úplní, naopak, Lenin v podstate nemal nič proti

Scenár boja proti viere prevzali všetky komunistické krajiny

Nenávisť k viere

Násilná ateizácia je významnou súčasťou všetkých druhov marxizmu. Aj keď je v súčasnosti boj proti náboženstvu skôr latentný, pohrobkovia marxizmu s ním neskončili, je prirodzenou súčasťou ich mentálnej výbavy.

úplatným duchovným, pretože sa dali jednoducho zlomiť. Koho sa však bál a nenávidel, neskôr aj prenasledoval, boli svätci. Uvedomoval si, že čím je náboženstvo čistejšie, tým je pre jeho ideológiu nebezpečnejšie. Hovorieval, že poctiví kňazi majú ďaleko väčší vplyv ako tí, čo sú sebeckí a nemravní. „Najsilnejšie treba bojovať nie proti tým, ktorí obhajujú vykorisťovanie, ale proti tým, ktorí stoja na strane proletariátu a mužikov“, napísal v eseji *Socializmus a náboženstvo*.

Podľa Paula Johnsona akoby Lenin rozpoznával v kňazoch rovnaký zápal a poslanie, aké cítil v sebe. „Chcel im ho vziať a využiť pre vlastné ciele“, dodáva anglický historik. Podľa neho by bol Lenin „v dávnejších časoch určite náboženským reformátorom“. Je zaujímavé, aké reformátorské miesta mu pričlenil: „Kvôli svojej neobyčajnej vášni k násiliu mohol byť vodcom Mohamedovho vojska. A v svojej viere v organizovaný systém, v svojom puritánstve, škrobenosti a pokrytectve, no najmä pre svoju neznášanlivosť je pravdepodobne najbližšie k Jánovi Kalvínovi.“

TAKTIKA

Leninov systém boja proti náboženstvu prevzali a stále preberajú jeho nasledovníci a žiaci. V svojich inštrukciách napísal, že náboženská otázka nemá byť pri preberaní moci na prvom mieste. Keby sa začalo s náboženskou otázkou, tak by sa mohol utopiť revolučný potenciál najmä roľníckych mäs. Roľníci totiž boli tradične nábožní, späť s Cirkvou. Keďže aj roľníkov bolo treba zapojiť do tohto procesu, tak Lenin varoval, aby sa nezačínalo náboženskou otázkou. Až v určitej fáze uchopenia a realizácie moci potom došlo k zásahu proti cirkvám.

„Náboženstvo musí byť vyhlásené za súkromnú záležitosť“, napísal v eseji *Socializmus a náboženstvo*. A platí to stále. Stačí sa len pozrieť, čo sa deje v západnom svete a ako často sa cituje Lenina veta, pravda, bez udania autora.

Hoci Lenin začal oficiálny teror (ten to výraz používal nielen on, ale aj jeho

súdruhovia) proti náboženstvu až v roku 1922, už tesne po októbrovom puči to mali kňazi, rehoľníčky a rehoľníci, ale aj radoví veriaci zrátané. Lenin miloval krv, a tak musela tiecť.

ĽUDIA VČERAJŠKA

Aj keď v roku 1918 Lenin cynicky vysvetľoval boľševikovi Leonidovi Krasinovi, že „elektrina nahradí Boha. Roľník nech sa modlí k elektrine; pocíti z nej väčšiu moc autority než je moc nebies“, už v januári 1918 v svojom dekrete Lenin nariaďuje „očistiť Rusko od všetkých možných odrôd škodlivého hmyzu“. Priamo v dekrete vypočítava, kto vlastne týmto „hmyzom“ je: kňazi, mnísi, rehoľníčky, členovia farských rád a speváckych zborov, „reakční“ univerzitní profesori, členovia poľnohospodárskych kresťanských komún, tolstojovskí pacifisti, príslušníci nezávislých, nekomunistických odborových zväzov a pod. Títo „ľudia včerajška“ mali byť zlikvidovaní „mimoriadnymi komisiami“, ktoré organizovala tajná polícia Čeka, „jediný trestný orgán v ľudských dejinách, ktorý združil do jediných rúk špicľovanie, zatýkanie, vyšetrovanie, prokuratúru, súd a výkon rozhodnutia“ (A. Solženicyn).

Čeka vznikla 20. decembra 1917 a od prvého dňa jej rôzni agenti nezaháľali ani v boji proti náboženstvu. Už v roku 1918, v úsilí urýchliť aj kultúrne víťazstvo revolúcie, jej agenti začali podľa Alexandra Solženicyna „prehľadávať a vytrusovať aj relikvie svätcov“ a odoberať liturgické a kostolné potreby. Kto chcel zabrániť rabovaniu, toho na mieste, bez akéhokoľvek súdu, zastrelili. Beztrestnosť bola zabezpečená jednak „revolučnou nevyhnutnosťou“, jednak Leninom navrhovanou a tvrdo

» »

Predplaťte si

VOX

na rok 2015

a cieľavedome presadzovanou odlukou cirkvi od štátu.

PRVÝ MONSTERPROCES

Lenin a jeho súdruhovia chápali odluku svojsky, marxisticky. Podľa nich spočívala v tom, že chrámy a všetko, čo je v nich zavesené, rozmiestnené či nakreslené, sa stáva majetkom štátu, kým cirkvám zostalo – to ostatné...

V roku 1918, keď sa už zdalo, že sa dosiahlo politické víťazstvo, začali sa cirkevné konfiškácie. To však vyvolalo priveľké rozhorčenie ľudu, tak aj kvôli občianskej vojne do roku 1922 najvyšší bolševici prerušili „dialóg“ s cirkvami.

No, prerušili... Skôr nevedeli tvrdú celoplošnú politiku. Lebo už v januári 1920 bol prvý monsterproces s veriacimi, s tzv. skupinou klerikálou, medzi ktorými boli generálny prokurátor pravoslávnej synody, profesor cirkevného práva či moskovskí protorejci.

A čím sa previnili? Vytvorili Moskovskú radu zjednotených farností, ktorá organizovala dobrovoľnú a neozbrojenú ochranu patriarchu Tichona. Jediná úloha rady spočívala v tom, že keby úrady ohrozovali patriarchu, členovia rady mali zvonom zvolať ľudí a húfne sa vybrať a prosiť radu ľudových komisárov, aby prepustili patriarchu. Solženicyn to komentoval: „Aký staroruský, svätoruský zámer: zvonom zvolať ľudí a húfne sa pobrať prosiť... To je kontrarevolúcia! Ved' aj pred Tatármi sa takto ľudia chránili!“

Za zmienku stoja aj tresty za tieto hrozné zločiny: Dvoh hlavných aktérov odsúdili na trest smrti, ktorý sa veľkodušne zmenil na odsúdenie do koncentračného tábora „do konečného víťazstva nad svetovým imperializmom“ (vtedajší predseda Revolučného tribunálu N. V. Krylenko).

A. Solženicyn tvrdí, že podobných procesov s kňazmi, mníchmi, igumenmi či prostými laikmi bolo viac.

RABOVANIE

Prvé veľké prenasledovanie kresťanov v novodobých dejinách nastalo v roku 1922. Aj keď sa ho niektorí usilujú zdôvodniť veľkým hladomormom, ten sovietsku proticirkevnú „barbarskú noc“ len urýchlil.

Patriarcha Tichon prišiel v júli 1921 s iniciatívou pomôcť hladujúcim: „So súhlasom veriacich môžete použiť cennosti v chrámoch na pomoc hladujúcim.“ Politbyro sa potešilo, Lenin začal kuť plány definitívneho úderu proti cirkvi.

Keď koncom augusta patriarcha opäť

Snímka: PravMir

Červenoarmejci rabujú Simonov kláštor

vyzval kňazov, aby sa vzdali všetkých cenností, kňazi začali konať. Odovzdávali všetko, okrem nutných eucharistických predmetov. Ale bolševikom to bolo málo. Odstrkovali kňazov bokom, alebo ich hneď na mieste zatkli, a dali sa na rabovanie. „Bola to systematická lúpež, uskutočnená s rozsiahlou pomocou kriminálnych živlov,“ skonštatoval historik D. Volkogonov.

Prirodzene, že veriaci protestovali proti brutálnej konfiškácii. Ozval sa aj patriarcha Tichon, ktorý rabovanie označil za „svätokrádež“. Leninovi viac nebolo treba. Kvalifikoval Tichonove výroky ako signál k organizovanému odporu a osobne začal formulovať politiku strany voči cirkvi. Dňa 23. 2. 1922 vyšiel dekrét o násilnom odstránení cirkevných cenností, ktorý osobne schválil Lenin. Proticirkevná inkvizícia sa začala.

A vari len kvôli zaujímavosti: V rokoch 1921–1922 hladovalo v Rusku asi 25 miliónov ľudí. V tom čase vedenie strany posielalo obrovské peniaze či zlato a cenných vecí komunistickým stranám v zahraničí, aby rozpúťali svetovú revolúciu. Podľa D. Volkogonova sa tak dostalo v priebehu roka 1922 do zahraničia zlato a cennosti, z veľkej časti cirkevného pôvodu, „v hodnote viac ako 19 miliónov zlatých rubľov“...

OPAKUJÚCI SA SCENÁR

Dňa 19. marca 1922 Lenin napísal 6-stránkový list Molotovovi. Napísal mu o „nutnosti zničiť odpor duchovenstva“. Podľa Lenina „medzinárodná situácia

je priaznivá pre všeobecnú trestnú operáciu proti cirkvi v tak krutej podobe, že sa na ňu nezabudne niekoľko desaťročí. Čím väčšie množstvo reakcionárskych kňazov sa zastrelí, tým lepšie“.

List mal byť utajený, lebo Lenin vedel veľmi dobre, že to, čo napísal, sa nedalo ospravedlniť nijakou „revolučnou účelnosťou“. Jeho pero viedla ruka inkvizítora.

„Leninov výpad proti cirkvi sa dá porovnať so Stalinovou vojnou proti roľníkom,“ tvrdí D. Volkogonov. Útok spôsobil ruskej cirkvi pravdepodobne viac duchovnej a fyzickej škody, ako utrpela kedykoľvek v histórii.

Podľa rôznych údajov bolševici zastrelili asi 20-tisíc duchovných a aktívnych laikov. V roku 1905 mala ruská pravoslávna cirkev približne 80 000 kostolov, do roku 1950 sa ich počet znížil na 11 525. Pred Stalinovou smrťou v roku 1953 bolo v Rusku už len 12 499 kňazov. Ešte aj medzi tú hŕstku bolševici infiltrovali množstvo svojich agentov. Podľa D. Volkogonova boli Stalin a jeho spolupracovníci niekedy dokonca v rozpakoch, keď mali určiť, či ide o kňaza, alebo o agenta NKGB v sutane...

Každá krajina, v ktorej komunisti prebrali moc, zažila militantnú ateizáciu. V každej sa vraždilo, lúpilo, zatváralo na dlhé roky, prenasledovalo, všade boli pokusy o rozkol, všade sa nasadzovali medzi duchovných agenti. Presne podľa scenára.

A ten napísal a zrežiroval Lenin.

PAVOL PRIKRYL

Aj keď komunizmus popiera akúkoľvek myšlienku na Boha, neváhal vytvoriť si vlastného

Boh ateistov

Je to paradox, ale aj všetko ateizujúci komunizmus si vytváral svätcov na svoj obraz a podobu, nad ktorými sa ako duch nad najhlbšou náboženskou tmou vznášal boh – Vladimir Iljič Lenin.

ky, ktorým sa bude ľud chodiť klaňať“. Molotov spomína, že „Krupská bola proti, ale my sme to uznesením ústredného výboru schválili. Stalin na tom trval“. A tak sa začal vytvárať marxistický boh ateistov.

BEATIFIKÁCIA

Stalin myslel na všetko. Postaral sa o to, aby pri umierajúcim Leninovi nebol nikto zo súdruhov. Veď čo keby bol niekto pri mesiášovej posteli vo chvíli, keď bude definitívne odchádzať, a tak by mohol vložiť do úst vodcu nejaké neprijemné posledná slová?

Stalo sa však to, čo Stalin nechcel – v deň smrti Lenina, 21. januára 1924, sa pri umierajúcom objavil Bucharin. Stratég Stalin však vyžehlil aj tento prešľap. Zinovjev v článku, v ktorom oficiálne opisuje Leninovu smrť, už zrazu píše: „Iljič zomrel, hodinu nato ideme do Goriek už k mŕtvemu Iljičovi: Bucharin, Tomskij, Kalinin, Stalin, Kamenev a ja.“ Trockij bol v tom čase v Suchumi, kam ho „prezieravý“ Stalin poslal na liečenie.

Leninov pohreb v Moskve odštartoval proces jeho zbožšťovania, stal sa začiatkom Leninovho kultu. Marxisticko-leninské učenie, celá oficiálna ideológia sovietskeho Ruska, sa mení na nové náboženstvo.

Nielen vedenie strany, ale celé Rusko chystá grandiózny pohreb. Ostatky Lenina prevezie z Goriek lokomotíva s jedným vagónom. Zo stanice zvolna kráčajú najvernejší apoštoli s telesnou schránkou mesiáša k provizórному hrobu v Stĺpovej sieni Domu odborových zväzov. Napriek treskúcim mrazom sa vinul ulicami mesta niekoľko-kilometrový zástup trúchliacich ľudí.

Prístup do Stĺpovej siene Domu odborov sa otvoril o siedmej večer. Mŕtvy Lenin leží v rakve vo vojenskom kabáte kaki farby. Ľudia prechádzajú okolo truhly po celú noc.

CHRÁM

Už 22. januára dopoludnia A. I. Abrikosov nabalzamoval mŕtve telo. Bola to len dočasná úprava na krátky čas,

na šesť či sedem dní, počas ktorých sa budú ľudia lúčiť s Leninom.

No Stalin má fantastickú víziu: Boľševici vedia zvíťaziť aj nad smrťou! Vytvoríme nepráchnivejšieho boha!

A tak zrazu začne prichádzať tisíce a tisíce telegramov, v ktorých pracujúci žiadajú svojich vodcov, aby Lenina ešte nepochovávali a pohreb odložili! No ako by mohli vodcovia nevypočuť hlas pracujúcich? A tak sa na „pranie“ miliónov schváli absurdné uznesenie: Zachovať rakvu s Leninovým telom v zvláštnom mauzóleu. Čo na tom, že Krupská, Leninove sestry a brat s tým nesúhlasia! Bucharin a Zinovjev sú poverení, aby presvedčili Nadeždu Konstantinovnu. Leninova mŕtvola sa stáva predmetom ideologickej manipulácie. A Stalin opäť víťazí...

Mauzóleum pripomínajúce zikkurat, stupňovitú svätyňu starých Sumerov, postavili podľa návrhu architekta Alexeja Ščuseva v rekordnom čase – za niekoľko týždňov. Pravda, spočiatku išlo o drevenú konštrukciu, až v roku 1930 ho prestavali do dnešnej podoby. Na hlavnom chráme pre novozrodeného boha ateistickej ríše sa nešetria ani peniaze, ani materiál: mramor, porfýr, labradorit, stĺpy z rôznych žúl...

KANONIZÁCIA

Medzitým zbožšťovanie naberá neskutočné obrátky. Stalin vypracováva detaily nového kultu.

Na množstvách žiadostí a prosieb „petrohradských robotníkov“ sa hlavné mesto cárskeho Ruska premenováva na Leningrad. Po celej krajine vyrastajú sochy „večne živého vodcu proletariátu“. Na kdejakú budú sa montujú dos-

»»»

Výstavba mauzólea

Bývalý seminarista Josif Visarionovič Džugašvili pochopil, že ruská duša sa vždy klania Bohu a cárovi. Po tom, čo sa boľševici stáli „cárom“, Josif Stalin sa rozhodol, že jej namiesto Boha, ktorého súdruhovia zvrhli, dá nového, proletárskeho mesiáša – boha Lenina.

Na základe Stalinových intrigánskych aktivít rozhodnutie o „zbožštení“ Lenina padlo v najvyššom vedení strany ruských boľševikov už na jeseň roku 1923, keď lekárske konzílium prišlo k záveru, že dni, resp. týždne vodcu sú spočítané. A tak Koba (prezývka Stalina) začal pripravovať Leninovo „nanebovstúpenie“.

UŽ ZA ŽIVOTA

Ešte za Leninovho života začal Stalin organizovať pohrebný obrad. Nie jednotlivci, ale celé zástupy pracujúcich zrazu začali prisahať odchádzajúcemu smrteľníkovi, že budú pokračovať v jeho „nesmrteľnom diele“. Červenoarmejci dokonca umierajúcemu vodcovi odkázali, že ho na večné časy zaradili medzi nich ako čestného člena a poslali mu balíček s uniformou. Dňa 2. novembra starý robotník z gluchovskej fabriky osobne prisahá Leninovi: „Som kováč a vykovám všetko, čo si naplánoval!“

Hoci mal Lenin pred sebou ešte niekoľko mesiacov života, Stalin v politbyre už začal hovoriť o jeho pohrebe. Neprezentoval to však ako svoj nápad, ale odvolal sa na „súdruhov v krajoch“, ktorí prosia vodcov proletariátu: „Nepochovávajte Vladimíra Iljiča, nech zostane aj fyzicky s nami!“ Trockij neslávne napísal: „S úžasom som si uvedomil, že generálny tajomník chce ateistu Uljanova premeniť na sväté ostat-

ky „na večnú pamäť“, že tu kedysi bol Lenin. Aj na tých najnemožnejších miestach vznikajú „červené kútiky“. Ak kedysi v domoch či zemľankách viseli na čestnom mieste ikony Kazanskej Panny Márie a svätých, teraz tam visí portrét Lenina...

Čoskoro niet jediného mestečka alebo väčšej dediny, kde by nestála aspoň jedna socha či nebola pamätná doska. Konajú sa pri nich všetky významnejšie pietne i slávnostné zhora organizované zhromaždenia. Rituály, ktoré majú posilňovať vieru.

VYHLÁSENIE ZA BOHA

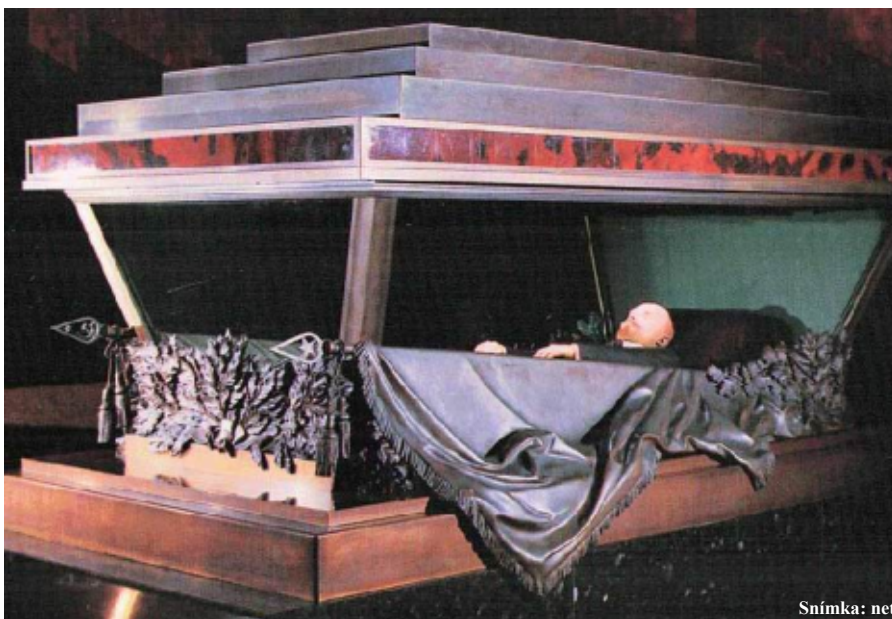
A Stalin neprestáva naplňovať jedinečnú ideu. Keď mu vedci oznámia, že súčasná veda nemá prostriedky, ktorými by vedela uchovať Leninovo telo na dlhý čas, zanovitý Gruzínek hľadá dovtely, kým nenájde. Profesor anatómie Vladimír Vorobjov a mladý biochemik Boris Zbarskij sa pustia do nového balzamovania. Pracovali vo dne v noci. Balzamovací proces trval štyri mesiace. NKVD pravidelne informuje Stalina o mumifikácii Lenina. Sám Stalin niekoľko ráz navštívi laboratória. A počas XIII. zjazdu strany sa dočkal!

Kamenev, ktorý predsedal zjazdu, na druhý zjazdový deň oznámil, že po dopoludňajšom zasadnutí delegáti uvidia Lenina opäť v jeho nesmrteľnej podobe. Nedočkavý sprievod zamieril do mauzólea. Súdruhovia v úžase ustrnuli. Ich, vodca, ich boh je tu ako živý!

Leninov mladší brat Dmitrij povedal: „Nemám slov, som nesmierne vzrušený! Výzerá tak, ako som ho videl tesne po smrti!“ Historik Edvard Radzinskij tvrdí, že Nadežda Krupská pol roka pred svojou smrťou po návšteve mauzólea povedala: „On je stále rovnaký, a ja tak starnem.“

Západ však prijímal s veľkou skepsou „večne živého“ Lenina ležiaceho v moskovskom mauzóleu na Červenom námestí. Dokonca sa začalo tvrdiť, že v mauzóleu leží vosková figurína. A tak neúnavný mystifikátor Stalin zariadil, že v tridsiatych rokoch sa prišla pozrieť na Lenina skupina západných novinárov, aby sa na vlastné oči presvedčili o „živom“ vodcovi svetového proletariátu. Medzi novinármi bol aj Leninov životopisec Louis Fisher, ktorý o prehliadke mauzólea napísal: „Zbarskij otvoril vitrínu, v ktorej ležalo telo. Štipol Lenina do nosa, potom mu otočil hlavu napravo a naľavo. nebol to vosk, bol to Lenin!“

Stalin si mädliť ruky. Dal ľudu nehynúceho boha! A on sa stal jeho žijúcim svätcom...

Snímka: net

MORBÍDNOSŤ

Winston Churchill povedal, že „najväčším nešťastím Rusov bolo, že sa Lenin narodil, druhým, že zomrel“.

Už počas balzamovania Leninovho tela sa totiž začalo s balzamaním Leninových myšlienok. Podľa historika Dmitrija Volkogonova to bol „najnešťastejší dôsledok Leninovej smrti“. Okrem sôch, búst a pamätných dosiek sa priam s kozmickou rýchlosťou začal šíriť počet Leninových myšlienok a citácií. Pomaly každá veta sa začínala „ako už Lenin povedal...“.

Mauzóleum sa stalo priam pútnickým miestom. Nebolo domácej či zahraničnej delegácie, ktorá by nenavštívila najposvätejší bolševický chrám. Niektorí tam vstupovali s posvätnou úctou, niektorí zo zvedavosti, niektorí z vôle hostiteľa. Davy proletárov neváhali stáť v rade pred „svätyňou“ dlhé, predĺhé hodiny v pále, daždi, v mraze...

A Stalin, rodiači sa žijúci boh, nič nenechal na náhodu. Absolútne zbožštenie Lenina mal stále „pod palcom“. Jeho stratégia naberala obľudné, priam morbidne rozmery. Pod jeho vedením dalo politbyro už v roku 1925 vybudovať zvláštne laboratórium na štúdium Leninovho mozgu! Stalinov cieľ bol jasný: Ukázať svetu, že myšlienky boha ateistov sa zrodili v mimoriadnom mozgu.

Po desiatich rokoch výskumu Inštitút mozgu dokončil „základnú a životne dôležitú úlohu“. Záverečná správa obsahovala 153 na stroji napísaných strán a pätnásť albumov so 750 mikrofotografiami, tabuľkami a diagramami.

Morbídne podrobnosti správy teraz nechajme bokom. No výsledok „výskumu“ je jasný: „Mozog V. I. Lenina vykazuje mimoriadne vysoký stupeň or-

ganizácie.“ Zo správy však priam okato vyplýva, že akákoľvek vedecká hodnota sa stráca v očividnom úmysle proklamovať nadradenosť Leninovho mozgu nad mozgami ostatných ľudí.

DOKEDY?

Aj keď komunistický režim pred štvrtstoročím v Európe padol, svätyňa s ateistickým bohom v svojich útrobách naďalej stojí a je cieľom mnohých návštev. No nechodia do nej len zvedavci.

Od pádu komunizmu v Rusku tu už viac ráz vznikla požiadavka Lenina normálne pochovať. No stále je mnoho Rusov, ktorí vidia pozitívne Leninovu úlohu v dejinách. Prieskum verejnej mienky z minulého roka ukázal, že 57 % Rusov vidí Lenina v dobrom svetle. Viac ako polovica ho považuje za dobrého človeka a až dve tretiny respondentov súdi, že jeho narodeniny (22. apríla) stoja za pripomenutie. Hoci prieskum ukázal nárast príklonu k pochovaniu ostatkov oproti prieskumu spred roka, stále si štvrtina Rusov si myslí, že by telo nemalo byť presunuté.

Problematika pochovania Leninovho tela je jedným z najstarších sporov v ruskej politike a diskusia sa zvyčajne rozprúdi najmä počas sovietskych sviatkov a výročí. Pochovanie podporujú najmä veriaci ľudia a nacionalisti. Komunisti vždy označujú takéto pokusy za provokáciu. Neraz argumentujú: „Keď vy môžete mať a vidieť ostatky vašich svätých v chrámoch a kláštoroch, tak aj my môžeme mať Lenina!“

A tak je bolševický boh pre mnohých ešte stále živý...

Spracoval PAVOL, PRIKRYL

Rodová ideológia sa stala nástupkyňou marxistickej, pričom čerpá z marxistickej doktríny

Nástupkyňa marxizmu

Hoci v západnej civilizácii komunistický režim padol, marxistické myšlienky pretrvávajú a to v čoraz silnejúcej rodovej ideológii. Napokon, klasický komunizmus sa nikdy netajil, že chce odstrániť „buržoázno-kapitalistické mocenské štruktúry“. Manželstvo a rodina sú pre marxistickú a post-marxistickú doktrínu nič než produkty tejto mocenskej štruktúry, ktorá má vraj slúžiť len na udržiavanie moci kapitálu.

Ešte v prvej polovici 19. storočia Karl Marx a Friedrich Engels vytvorili dialektický materializmus a svoju utópiu beztriednej spoločnosti. V najhlbšom jadre to bol boj proti Bohu, viere, proti Cirkvi.

Marx a Engels boli v svojej mladosti kresťania, Stalin bol dokonca niekoľko semestrov bohoslovec. Odpadli od viery, seba samých a svoje učenie povýšili na najvyšší princíp a stali sa hnačou silou a kanálom takmer neľudských potenciálov moci, ktoré na veľkú časť zeme rozšírili krvavý teror a ničenie. Kto by bol vtedy, keď sa uprostred 19. storočia v mozgoch Marxa a Engelsa rodila táto ideológia, považoval za možné, že píše dejiny ľudstva?

MARX A ENGELS

K. Marx v básni z mladosti *Modlitba zúfalcu* vyjadril svoje temné ciele:

*Postavím si trón na výsostiach.
Jeho opevnením –
nadľudský strach.
Jeho strážou –
najstrašnejšie muky.*

V *Manifeste komunistickej strany* z roku 1848 si každý mohol prečítať: „Komunizmus odstráni večné pravdy, odstráni náboženstvo, morálku, namiesto toho, aby ich obnovil, protirečí teda akémukoľvek doterajšiemu historickému vývoju. (...) Komunisti otvorene vyhlasujú, že ich ciele bude možné dosiahnuť len násilným prevratom ktoréhokoľvek doterajšieho spoločenského zriadenia.“

K. Marx mal rozbitý súkromný život. Jeho dve dcéry a zať spáchali samo-

vraždu. On sám žil z finančnej pomoci od Engelsa a z dedičských podvodov, napríklad svojho strýka, o ktorom povedal: „Ak ten pes teraz skape, budem von z kaluže.“

„Meštiacka morálka“ bola pre komunistických revolucionárov prekážkou uskutočnenia beztriednej spoločnosti, pretože práve v manželstve sa podľa nich prejavoval prvý triedny boj.

Nielen jeho vlastná rodina bola rozbitá, ale bolo treba rozbiť rodinu ako takú, pričom mu vždy šlo v podstate o boj proti Bohu: „Tajomstvom Svätej rodiny je pozemská rodina. Aby bolo možné priviesť k zániku tú prvú, treba teoreticky i prakticky zničiť druhú. Vravíte, že chceme zrušiť najnežnejšie vzťahy medzi ľuďmi, keďže mienime nahradiť domácu výchovu spoločenskou. Buržoázne povedačky o rodine a výchove, o nežnom vzťahu medzi rodičmi a deťmi sú tým odpornejšie, čím väčší sa rozvojom veľkopriemyslu trhajú všetky rodinné zväzky proletárov a čím väčší sa deti menia na obyčajné obchodné články a pracovné nástroje.“

Zo ženskej otázky Karl Marx i Friedrich Engels urobili triednu otázku.

Roku 1846 Engels napísal v svojom diele *Pôvod rodiny, súkromného vlastníctva a štátu*: „Prvý triedny protiklad, ktorý v dejinách vznikol, je totož-

ný s vývojom antagonizmu medzi mužom a ženou v manželstve a prvý triedny útlak vznikol utláčaním ženského pohlavia mužským. Manželstvo nie je ovocím lásky medzi mužom a ženou, ale plodom nežných vzťahov, kde ekonomicky aktívny muž má peniaze, a preto rozhoduje nad ekonomicky neaktívnou ženou, ktorá sa tak stáva mužovou otrokyňou.“

Podmienkou oslobodenia ženy bola podľa neho aj integrácia do výrobného procesu.

LENIN

Nie je žiadnym tajomstvom, že Lenin príliš neobohatil učenie Marxa a Engelsa, spravidla ich vo svojich dielach len citoval. Na rozdiel od nemeckých mysliteľov však po Veľkej októbrovej revolúcii v roku 1917 získal jedinečnú moc, presadiť marxistickú teóriu do praxe, dokonca na obrovskom území, v rôznych kultúrach, v krajine, ktorá sa zväčša nachádzala len na postfeudálnom stupni vývoja.

„Meštiacka morálka“ bola pre komunistických revolucionárov prekážkou uskutočnenia beztriednej spoločnosti, pretože práve v manželstve sa podľa nich prejavoval prvý triedny boj. Už v roku 1920 Lenin dekrétom „oslobodil“ sovietske ženy od útlatu mužov. »»

Predplaťte si

VOX

na rok 2015

Zaviedol rozvod na požiadanie, cirkevné sobáše nahradili úradné, pričom boli legálne rôzne formy súžitia medzi mužmi a ženami. A tiež venoval ženám ich „základné ľudské právo“, právo dostupného potratu. Podľa komunistickej ideológie bol osud nenarodeného dieťaťa plne v rukách ženy, človekom sa stal až po narodení.

KOLLONTAIOVÁ

Alexandra Kollontaiová, prvá žena v revolučnom petrohradskom soviete a za Lenina komisárka v národnom hospodárstve, v ruskej revolúcii legalizovala rozvod a potrat, zriaďovala komunálne domy a proklamovala voľnú lásku, aby vyslobodila ženu z „voľby medzi manželstvom a prostitúciou“.

Hoci bola Kollontaiová vydatá, definovala manželský život ako „klietku“, ktorá jej bráni dosiahnuť jej cieľ: „Milovala som manžela, ale šťastný život ženy v domácnosti a manžel sa stali pre mňa klietkou. Moje sympatie a záujmy sa stále viac a viac obracali na revolučnú robotnícku triedu Ruska. Vlastne nenávidím manželstvo, je to idiotský, nezmyselný život.“ A tak Kollontaiová opustila manžela a revolučnými prostriedkami a sexuálnou neviazanosťou sa dala na ničenie rodiny.

Boľševici mali kontrolovať výchovu detí, aby z nich urobili poddajných komunistov. Ženy mali pracovať vo výrobe, a nie doma na svojich manželov a deti.

A. Kollontaiová robila, čo mohla, aby uskutočnila svoju prognózu: „Oheň rodinného kozuba hasne vo všetkých triedach a spoločenských vrstvách a je samozrejmé, že sa nebudú nasadzovať nijaké umelé prostriedky na rozduchanie hasnúceho plamienka.“

Revolučné morálne excesy však zaviedli ruskú spoločnosť do takeého chaosu, že nastala protireakcia. To veľmi ľutoval Wilhelm Reich, nemecký sexuálny revolucionár, podľa ktorého už Rusko viac nebolo súce byť príkladom realizovanej utópie.

DEŠTRUKTÍVNY VPLYV

Dnes vieme, že komunistami presadzované „ženské práva“ nepriniesli Sovietskemu zväzu šťastie. Ešte aj po páde komunizmu bolo v Rusku bežné vidieť, ako ženy pracovali na stavbe, zatiaľ čo muži im vyhrával „na garmoške“, aby sa im lepšie pracovalo. Vďaka deštruktívnemu marxizmu sa v bývalom ZSSR prekonali rodové stereotypy...

„Rodová ideológia zaujala miesto po marxistickej ideológii a podobne ako

Alexandra M. Kollontaiová

marxizmus v minulom storočí pozvoľna preniká sociálnym tkanivom. Rodová ideológia určite napácha viac škody ako marxizmus,“ napísal francúzsky páter Tony Anatrella, SJ, medzinárodne známy psychoanalytik a odborník na sociálnu psychiatriu a konzultor Pápežskej rady pre rodinu a Pápežskej rady pre pastoračiu v zdravotníctve.

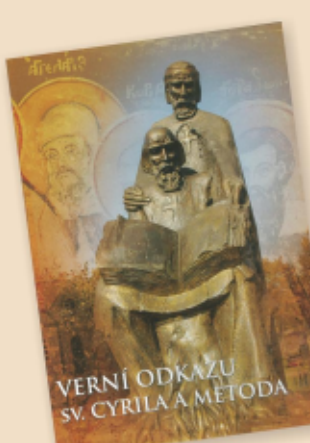
Podľa pátra Tonyho Anatrellu si súčasné vlády neuvedomujú, že európska legislatíva má už dnes deštruktívny vplyv. V Európskej únii bolo totiž za desaťročie 1998–2008 10,5 milióna rozvodov, ktoré sa dotkli 14,5 milióna detí. Podľa štatistík sa v Európe pomaly blížime k pomeru jeden rozvod na dva sobáše.

„Triedny boj sa zmenil na vojnu medzi pohlaviami a to v mene ideológie, ktorá zamietá existenciu ľudskej prirodzenosti, lebo človek je vraj podľa nej len čírym kultúrnym produktom a mužstvo a ženstvo len „sociálnymi konštruktom“,“ hovorí francúzsky jezuita. Zároveň však upozorňuje, že aj marxistickú ideológiu zlomili menšiny, ktoré sa nechceli zmieriť s vtedajšou kultúrnou nivelizáciou. Ak budú existovať skupiny, ktoré investujú čas do novej evanjelizácie, ktorá osvetľuje túto chybnú „antropologickú herézu“, bude prekonaná aj rodová ideológia,“ dúfa páter Tony Anatrella.

GABRIELE KUBY, pad
(Snímky: archív)

(S láskavým dovolením prevzaté z knihy Gabriele Kuby *Globálna sexuálna revolúcia*, Lúč, Bratislava, 2013)

Námet na darček

KNIHA ako BONUS

Všetko spolu

15,- EUR

Objednávky posielajte na icommunio@gmail.com

Cena bez poštovného. Poštovné 2,50 Eur.

DVD

Verní odkazu sv. Cyrila a Metoda

Dokumentárny film o solúnskych bratoch. 33 minút slova, obrazu, dynamického strihu a hudby vás vtiahne do náročnej témy prístupnou formou. Fakty, odkazy, dohľad niektoré málo publikované pohľady a súvislosti.

+

Pamätná minca

Zobrazuje pápeža Františka a solúnskych bratov

Vydaná bola v Roku sv. Cyrila a Metoda. Venovaná je 1150. výročiu príchodu solúnskych bratov. Na rube sú zobrazení vierozvestcovia a líc ponúka vyobrazenie pápeža Františka, osobnosti 2013.

+

Kniha - ZDARMA

Jedno srdce a jedna duša

Kniha ponúka zaujímavé prednášky domácich i zahraničných prednášajúcich zo vzdelávania angažovaných laikov - R. Tíže, P. Kopeček, V. Umlauf, L. Strömček, Jozef Šeliga, J. Možešník, Michal Baláž, O. Smidriak, Z. Pupík.

Spisovatel Karel Čapek už před devět desítkami let odmítal amerikanizaci Evropy

Amerikanizmus

(List vydavatelovi New York Sunday Times)

Svoju slávnou esej *Proč nejsem komunistou* uveřejnil KAREL ČAPEK v roce 1924 v týždenníku *Přítomnost*. Málokto však ví, že v *Přítomnosti* K. Čapek uveřejnil v roce 1926 aj esej *Amerikanismus*, který spisovatel odmítal. Reflexiu napísal na žiadosť vydavateľa New York Sunday Times. Pre jej aktuálnosť ju uverejňujeme, a to v českém origináli.

Drahý pane, vyslovil jsem jednomu vynikajícímu Američanovi své pochybnosti o ideálech amerikanismu; nevím, jak se to doneslo k Vaším uším, ale nyní mne žádáte, abych své námitky opakoval Vaším americkým čtenářům.

Představte si, že to učiním a že učiniv to se rozhodnu jet do Ameriky, abych se podíval, je-li to, co si myslím, skutečná pravda. Můžete mi zaručit, že vkroče na americkou půdu nebudu za trest rozčtvrcen čtyřmi fordkami?, nebo že nebudu pověšen na čtyřiašedesátipatrové šibenici, vysoké dvě stě třicet metrů a postavené ze železa a betonu za dvacet sedm a půl minuty? Padniž odpovědnost na Vás; a nyní začínám.

DOBŘE PRE EURÓPU?

Nebyl jsem ovšem v Americe; ale zato jsem s velikou pozorností četl spoustu článků o Americe, napsaných vesměs od Evropanů; neboť nikdo nemůže být tak freneticky nadšen Novým světem jako Evropan, který tam strávil pár měsíců, aniž byl přejat autem. Staří Američané, které potkávám v Evropě, mluví o Americe obyčejně s daleko větším skepticismem než tito novopečení Yankeeové, pyšnější na to, že už přestali být greenhorny, než na to, že se narodili s lidskou duší.

Zdá se mi, že americké ideály jsou daleko nebezpečnější pro nás Evropany než pro rozené Američany. Netáži se, jsou-li americké ideály dobré pro Ameriku, nýbrž jsou-li dobré pro Evropu. Moje otázka je, má-li se Evro-

pa amerikanizovat, jak si to mnozí lidé představují. Jsou lidé, kteří si přejí, aby jednou Amerika civilizovala starou Evropu, tak jako kdysi Evropa civilizovala starou říši Aztéků. Přiznávám se, že mne tato představa děsí, jako děsil staré Aztéky kulturní ideál evropských dobyvatelů, a že ve svém aztéckém jazyce vyrazím válečný výkřik proti tomuto ohrožení naší evropské rezervace.

KUS ŽIVOTA

Měl bych snad začít kulturními ideály, ale dovolu, abych začal něčím prostším, totiž cihlami a zednickou prací.

Stavěl jsem si domek, malý, žlutý a bílý jako natvrdo vařené vajíčko; nemáte ponětí, jak je taková věc v Evropě složitá. Nežli byl domek hotov, prodělali jsme stávkou zedníků, tesařů, truhlářů, parketářů a pokryvačů; stavba domku se odehrávala jako dvouletý sociální boj. Pokud se vůbec pracovalo, měli lidé dost času, aby si mezi položením dvou cihel trochu popovídali, popili piva, odplivli si a podrbali se na zádech.

Po dvě léta jsem se chodil dívat, jak vzniká můj domek. Byl to kus mé osobní historie; můj poměr k domku rostl do nekonečné intimity. Během těch dvou let jsem poznal spoustu podrobností o práci a životě zedníků, truhlářů, kantýnských a jiných chlupatých, vážných i šprýmujících mužů. To vše je zazděno mezi cihlami a trámy mého domku; chápete, že po tolika nesnázích k němu lnu s jistým divokým patriotismem a že bych jej neměnil za žádný jiný.

Nuže, vy snad v Americe byste takový domek postavili snad za tři dny; přijeli byste na svých fordkách s ho-

tovou železnou konstrukcí, utáhli byste několik šroubů, nasypali do toho několik pytlů cementu, vlezli do svých fordek a jeli stavět zase někam jinam. Bylo by to daleko lacinější a rychlejší; mělo by to všechny technické i ekonomické výhody; ale mám pocit, že bych byl ve svém domku méně doma, kdyby vyrostl s takovou nepřírozenou rychlostí.

Pamatujete si, jak Homér popisuje Achilleův štít? Je na to třeba celého jednoho zpěvu Iliady, aby slepý básník vyličil, jak byl ten štít udělán; vy v Americe byste jej odlili a zmontovali v deseti tisících kusech za den; připouštím, že se tak dají lacině a úspěšně dělat štíty, ale Ilias se tak dělat nedá. Můj malý domek, stejně jako Achilleův štít, není totiž jenom kus práce, nýbrž hlavně kus života. Kus těžkého i veselého života.

V Evropě až dosud vznikají věci pomalu; možná že americký křečíví ušíje tři kabáty, zatímco náš křečíví ušíje jeden; stejně je možno, že americký

>>>

krejčí vydělá třikrát tolik co náš; ale táži se, stráví-li také třikrát větší porci života, je-li třikrát tak silně zamilován jako náš krejčovský tovaryš, píská-li si při práci třikrát tolik písniček a má-li třikrát tolik dětí. Pokud vím, americká „efficiency“ se týká zmnožení výkonu, a nikoli zmnožení života. Je pravda, že člověk pracuje, aby žil; ale jak se zdá, žije i v té chvíli, když pracuje. Je možno říci, že evropský člověk je velmi špatný pracovní stroj; ale je to proto, že vůbec není strojem. Je-li zedníkem, není jím jen proto, aby kladl cihly, nýbrž aby při tom povídal o politice nebo o včerejším dnu, aby pil pivo a slavil modré pondělí, a vůbec široce po zednicku žil. Mám za to, že by velmi vynadal člověku, který by mu chtěl dokazovat, že nejvyšší účel zedníka je spěch.

PRODUKTIVNOST

Spěch, rychlost! To je nové evangelium, které se na nás pořád volá z druhé strany oceánu. Chcete-li být bohatí, zvyšte svou rychlost a výkonnost! Nechte zbytečných řečí a odpočinků a spěchejte se svou prací! Člověk se neměří ničím jiným než číslem udávajícím jeho výkon!

Nevím, žije-li skutečně Amerika pod bičem tohoto hesla; ale je to heslo, které nám podávají amerikanizovaní Evropané jako program pokroku a rekonstrukce Evropy.

Avšak je otázka, je-li spěch a kvantita opravdu jediným měřítkem aktivity. Jsou věci – a zrovna tahle stará Evropa jimi podnes oplývá –, které můžeme velmi těžko měřit jednotkami práce.

Myšlenky filozofa nezměříme tím, kolik se jich nadělá za hodinu. Umění se nepočítá časem, jehož je třeba k udělení sochy nebo básně. Naopak, bylo nutno mít velmi málo naspěch, aby člověk vůbec začal produkovat takovéto věci. Evropa měla velmi málo naspěch, než udělala své katedrály nebo své filozofické systémy.

Člověk, který chce něco vymyslet, nepospíchá s hodinkami v ruce, nýbrž podobá se člověku, který zahálí a marí svůj čas.

Myslím, že váš William James se zdál svému okolí tak trochu lenochem. Vsadil bych se, že váš Walt Whitman požíval zaživa pověsti povaleče a darmošlapy, když se potloukal po Hobokenu se svou vlající hřívou.

Touláme-li se po staré Evropě, užasne, jak málo spěchají lidé, kteří tu všude nechali po sobě veliké stopy. Mužové, kteří dělali revoluce, neměli

S manželkou Olgou Scheinpflugovou

svůj čas odměřen. Některé největší aktivity lidského ducha se vyvinuly jenom za neslýchaného mrhání časem. Evropa mrhala časem po mnoho tisíc let; v tom je její nevyčerpatelnost a plodnost.

Slyšel jsem o jednom velkém americkém muži, který měl v Evropě mnoho co dělat. Ve vlaku diktoval svému sekretáři dopisy; v autě vyřizoval své konference; při obědě konal své porady.

My, primitivní Evropané, při obědě obyčejně jíme, tak jako při hudbě obyčejně posloucháme; obojím snad utrácíme svůj čas, ale věru neutráčíme svůj život. Mohlo by se mluvit o velkodušné lenosti, jež obdařila Evropu některými z jejích nejvyšších hodnot. Je potřeba jisté lenosti k plnému ocenění života. Člověk, který tuze spěchá, dojde jistě k cíli, ale jen za tu cenu, že se nepodíval na tisíce věcí, které cestou minul.

ÚSPĚCH

Druhé heslo, jež nová Amerika vyváží do ubohé Evropy, je veliké slovo *Úspěch*. Začni jako liftboy a staň se ocelovým nebo bavlněným králem! Mysli každý den na to, abys to přivedl dál! Úspěch je cíl a smysl života!

Je opravdu povážlivé, jak toto heslo počíná demoralizovat Evropu. Tenhle starý díl světa má totiž jistou heroickou tradici; lidé tu žili a umírali pro víru nebo pro pravdu nebo pro jiné poněkud iracionální věci, ale nikoliv pro úspěch. Světci a hrdinové nejsou lidé, kteří to chtějí „přivést dál“; jsou některé činy a úkoly, kterým je nutno předejít obětováním úspěchu.

Je jednou z předností Evropy, že Shakespeare neměl úspěch a nestal se například velikým rejdařem; nebo že

Beethoven neměl úspěch a nestal se největším výrobcem špatných bavlněných látek. Balzac se marně pokoušel stát se bohatým mužem; naštěstí pro svět neměl úspěch a nikdy nevyšel z dluhů.

Ta pošetilá Evropa se dvedla starat o tisíce jiných věcí než o úspěchy; tyto věci pak zůstaly, zatímco všechny úspěchy, co jich v dějinách bylo, vzal čert.

Jak mnoho věcí by zůstalo nevykonáno, kdyby ti, kdo je vykonali, byli myšleli na úspěch! Kdybychom soudili lidi podle jejich úspěchu, ukázalo by se, že devadesát lidí ze sta má v životě spíše smůlu než úspěch a že stěží jeden z tisíce by se odvážil říci, že se opravdu setkal s úspěchem. Evropská morálka, která činí tuto zkušenost už od dob krále Krésa, ujišťuje nás odpradáвна o jiných hodnotách života, než je úspěch; nemýlím-li se, mluví tu a tam o marnosti všech úspěchů a nabádá nás, abychom hledali hodnoty vyšší a trvalejší. Dobrá, doposud nás nepřesla horlivost hledat je.

MÁNIA VELKOSTI

Třetí heslo, které nás ohrožuje, je Kvantita. Lidé z Ameriky k nám přinášejí podivnou a fantastickou víru, že jen to největší je dosti veliké. Má-li se postavit hotel, má to být ten Největší Hotel na Světě. Má-li stát něco za podívanou, musí to být to největší ve svém oboru.

Stvořitel světa, jak se zdá, nebyl dotčen touto mánií velikosti, neboť nestvořil tento svět jako největší ze všech nebeských těles. Stvořitel Evropy ji udělal malou a ještě ji rozdělil na malé díly, aby se naše srdce netěšilo z velikosti, nýbrž z rozmanitosti.

Amerika nás korumpuje svou zálibou ve velikostech. Evropa ztratí sebe sama, jakmile si osvojí fanatismus rozměrů. Její měrou není kvantita, nýbrž dokonalost. Je to krásná Venuše, a nikoli Socha Svobody.

Avšak dost; mohl bych uvést ještě tučet ideálů, které my, evropští domorodci, nazýváme americkými, dvanáctý z nich by se jmenoval Dolar. Avšak to už by byla jiná kapitola a místo, které jste mi slíbil, je vyčerpáno; končím tedy tím, čím by snad lidé prozíravější a političtější než já začali.

Váš

Karel Čapek

(Slovenské medzititulky a odseky: red.)

Používanie štátneho jazyka je na Slovensku na nízkej úrovni

Je ešte krásota?

*Ó, mojej matky reč je krásota,
je milota, je rozkoš, láska svätá...*

Pavol Országh-Hviezdoslav

To, čo je najcharakteristickejšie pre určitý národ, je jeho jazyk. Súčasnosť nepraje pojmu „národ“, prekáža najmä tým svetoobčanom, ktorí sú doma všade a nikde. Postupný „odnárodňovací“ proces sa zákonite prejaví aj na zanešvárení jazyka.

Povedzme si to hneď na začiatku: úroveň spisovnej slovenčiny je slabá! A nie je to názor len pár jazykovedcov, ktorí takmer trpia aj pri najmenšom jazykovom prehrešku, ale tvrdí to aj slovenské ministerstvo kultúry. V *Správe o stave používania štátneho jazyka* z roku 2012 sa doslova píše: „*Správa v svojich jednotlivých častiach poukazuje predovšetkým na všeobecne neuspokojivý stav v používaní štátneho jazyka, ktorý sa prejavuje vo viacerých oblastiach verejného života.*“

ODNÁRODŇOVANIE

Pavol Žigo, riaditeľ Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV, pre VOX povedal, že súčasný žalostný stav v používaní spisovnej slovenčiny je „*výsledok dnešnej uponáhľanej doby*“. „*Stratili sme zmysel pokojne narábať s jazykom,*“ dodáva.

Príčin tohto smutného javu je niekoľko. No prvotná príčina tkvie v strácaní národnej hrdosti. Vlastenectvo sa zosmiešňuje, hrdosť na vlastné dejiny sa neraz označí za fašizmus či oxymoronom klérofašizmus, vzťah k jazyku vyvoláva posmešné úškry či klopkanie si na čelo...

Výsledkom strácania národnej identity a hrdosti nie je len to, že v rôznych anketách o „naj Slovák“ naši hokejisti (občas, podľa výsledkov) a osobky zo šoubiznisu s veľkým náskokom predbiehajú Bernoláka, Štúra, Kukučína, Hlinku, Rúfusa..., ale aj to, že sa oslabuje vzťah k slovenčine.

Ďalšia príčina tkvie v slovíčku *sloboda*, resp. oháňaním sa slobodou (však je sloboda, môžem hovoriť, ako chcem) a v nekritickom, priam v slepom uctievaní Ameriky. A tak sme svedkami bezbrehého preberania amerikanizmov (tu by som si dovoľil jemne posunúť *anglicizmy*, ako sa uvádza v spomínanej správe ministerstva kultúry, za oceán) či čoraz častejšie používanie otrockých prekladov anglických väzieb. Ak k tomu pridáme preberanie bohemizmov (opäť aj s väzbami), (ne)čítanie beletrie, skratkovité písanie esemesiek a mailov, čo vzápätí vedie aj ku skratkovitému vyjadrovaniu sa, no najmä ak pridáme aj každú chvíľu meniace sa školské osnovy, potom sa niet čo diviť, že sa nielen stráca vzťah k jazyku, ale sa čoraz častejšie začínajú robiť nemiestne žarty zo slovenčiny.

ŠKOLY

V *Správe o stave používania štátneho jazyka* sa píše: „*Keďže jazyková kultúra v školských podmienkach je úzko spätá s celkovou kultúrnou úrovňou spoločnosti, jej stav je zväčša odrazom súčasného stavu verejných jazykových prejavov.*“

Pri všetkej úcte k zostavovateľom správy, ale takéto konštatovanie považujem za zľahčujúce! Na prvý pohľad sa totiž zdá, že je to *circulus vitiosus*, bludný kruh: používanie jazyka na verejnosti má vplyv na vyučovací proces, ktorého výsledkom je chabá slovenčina, preto je „*všeobecne neuspokojivý stav v používaní štátneho jazyka*“, t.j. aj

v médiách, čo sa odráža aj „*v školských podmienkach*“, ktoré sú „*úzko späté s celkovou kultúrnou úrovňou spoločnosti*“...

No samotní zostavovatelia sa o niekoľko riadkov nižšie sami usvedčujú zo zľahčovania: „*Napriek neprestajným reformným zásahom do školskej prípravy mládeže sa významnejšie pozitívne výsledky neukazujú.*“

Ak by totiž v tejto časti analýzy namiesto „*napriek*“ použili „*vd'aka*“, potom sa druhá časť vety („*významnejšie pozitívne výsledky sa neukazujú*“) oveľa väčšmi približuje k pravde. Lebo „*neprestajné reformné zásahy*“ sa vari najvýznamnejšou mierou podpisujú pod „*neuspokojivý stav jazykovej výchovy v školskom vzdelávaní*“.

REFORMY

Pokojne začneme od konca edukačného procesu. P. Žigo tvrdí: „*Na Slovensku je veľmi veľa katedrií, ba až priveľa, kde sa pripravujú učitelia slovenčiny.*“ Dôsledok reformy, ktorej cieľom bolo zvýšiť počet vysokých škôl, je podľa P. Žiga to, že „*nie všetky katedry sú adekvátne obsadené kvalitnými a kvalifikovanými odborníkmi*“. A tak nie všetky pedagogické fakulty „*vypustia*“ patrične pripravených učiteľov slovenčiny. Ak k tomu prirátame spoločenské postavenie učiteľa a jeho ekonomické ohodnotenie...

Reformy doviedli dnešné vyučovanie slovenského jazyka do takého stavu, že v nemenovanom gymnáziu sa v jednom polroku učí Sofokles i Dostojevskij, pričom je to vraj v zmysle osnov! O „*učení sa básničiek*“ radšej pomlčme...

Prof. Žigo upozorňuje aj na ďalšiu dôležitú vec: „*V školách by sa mal opäť*

»»»

začať klásť dôraz na slohy. My dnes máme tvorivé dielne, rozličné formy porozumenia textu, čítanie s porozumením... Ale to sú úplne elementárne veci, ktoré kedysi škola absolútne prirodzeným spôsobom odovzdávala žiakom. Už v základnej škole bolo dosť času na to, aby si žiaci osvojili aktívnu podobu materinského jazyka.“

MÉDIÁ

O stave, resp. úpadku médií sa toho popísalo a nahovorilo už toľko, že sa to stáva klišé. Liberalizácia tém a prístupu k ich spracovaniu zákonite vedie aj k liberalizovaniu vzťahu k slovenčine, a to najmä v prípade mladších novinárov a moderátorov.

O novinároch sa hovorí, že vo výraznej miere formujú spisovnú slovenčinu, pretože práve na publicistické prejavy sa obracia pozornosť jazykovedcov, keď sa rozhoduje o prijatí určitých výrazov alebo väzieb do spisovnej slovenčiny a treba overiť, do akej miery sa tieto už stali súčasťou jazykového úzu. Novinári takto preberajú na svoje plecia aj značnú mieru zodpovednosti. Ale akú zodpovednosť má moderátor vo verejnoprávnej televízii, keď povie, že slovo „hranolček“ mu ani nejde z úst? O vari najpopulárnejšej moderátorky a jej obľúbenom sporení „*daj to, aby to bolo, také že vau*“ radšej pomlčme...

A potom vysvetľujte dieťaťu, že keď tak hovoria všetci, tak to ešte nemusí byť správne...

Možno by stálo za zmienku spomenúť aj jazykovú úroveň politikov. Ale ako hovorieval Prof. Mikuláš Pažítka, to je naozaj „škoda aj mlčať“. Vari za všetko hovorí výrok nemenovaného politika, ktorý sám seba považoval za jedného z najväčších Slovákov: „*Vidno, že ste Maďar, lebo spisovne je po slovensky, a nie slovensky. A to by ste mohol vedieť...*“

JAZYKOVEDCI

Nech sa na mňa jazykovedci nehnevajú, ale pod súčasný stav používania spisovnej slovenčiny sa podpísali aj oni. Netvrdím, že by mali byť strážcovia akéhosi jazykového múzea, ale ich čoraz liberálnejší prístup ku kodifikácii nových výrazov a väzieb, prevzatých najmä z češtiny, je miestami až zarážajúci. Skrývajú sa za teóriu, že jazyk by mal byť nielen spisovný, ale aj funkčný, otvárajú dvere ničeni štýlistiky a väzieb.

Aj na ich adresu platí konštatovanie profesora Františka Babiara: „*Kým individualizmus vedno s liberalizmom*

vedú k nechote akceptovať akékoľvek normy, jazykové tobôž, pragmatizmus akoby sa nás snažil presvedčiť, zjednodušene povedané, že stačí, ak sa dorozumieme.“

A tak kvôli „dorozumeniu“ potom stačí, keď bývalá hokejová hviezda, no s príšernou slovenčinou, povie, že „*naši hrajú oslabovku*“, a vzápätí niet športového komentátora, ktorý by nezaradil „*oslabovku*“ do svojho slovníka. A keď sa s „*oslabovky*“ stane bežne používané slovo, tak je len otázka času, kedy sa tento nezmysel kvôli „funkčnosti jazyka“ kodifikuje. Po príklady „*sfunkčnenia jazyka*“ netreba ísť do ďalekej minulosti, stačí si len spomenúť na *pádlo* či na meno *Marek*...

Pavol Žigo ako jazykovedec je presvedčený, že „*nájdeme cestu na to,*

aby sa vznikajúce problémy dostali do žiaducich polôh“, a preto „*sa nebojím o slovenčinu, ako lekár verí, že sa mu operácia podarí a pacient sa uzdraví*“.

Na druhej strane však profesor František Babiari varuje, že „*problémy v jazykovej oblasti spočívajú v nedostatočnej ochote prijať a v praxi aplikovať kodifikovanú normu spisovného jazyka vo všetkých rovinách; v oslabenej prirodzenej hrdosti na materinský jazyk, jeho krásu a dokonalosť; v ubúdani zodpovednosti za používanie spisovného jazyka bez chýb, primerane komunikačnej situácii, ktoré rešpektuje aj rečovú etiketu, teda v poklese všeobecnej zodpovednosti za úroveň slovenského jazyka*“.

PAVOL PRIKRYL
(Snímka: net)

Vyšlo novembrové číslo
Našej Žilinskej diecézy.

- Týždeň kresťanskej kultúry • Rozhovor s Jánom Košturiakom •
- Rektor KU Jozef Jarab • Napĺňanie potrieb manželov •
- Medzizastávka v toku udalostí • Neznáma revolúcia • Elena Bartošová •
- Srdce z Ríma • Chodíš do kostola? •

Nedostal sa k vám časopis?
Napíšte nám do redakcie a pošleme vám ho poštou. Časopis si môžete aj predplatiť.

Inštitút Communio, n.o.
Jána Kalinčiaka 1
010 01 Žilina

Email: icommunio@gmail.com
Web: www.icommunio.sk
Tel.: 041/56 58 434

Prihovor Svätého Otca Benedikta XVI. predstaviteľom francúzskeho sveta kultúry

Základ kultúry je hľadanie Boha

Pápež Benedikt XVI. sa 12. 9. 2008 stretol v Paríži v Collège des Bernardins, v bývalom kláštore cisterciánov, s približne sedemsto predstaviteľmi francúzskeho sveta kultúry, reprezentantmi UNESCO a EÚ. V práve renovovanom gotickom komplexe mal prihovor, z ktorého podstatnú časť uverejňujeme.

Snímka: CTV

Pápež hneď na úvod nadviazal na históriu miesta, aby ukázal, ako zásadné bolo pôsobenie mníchov pri formovaní západnej európskej kultúry. Ako povedal, prvotným cieľom mníchov však nebolo vytvárať novú kultúru ani uchovávať minulosť. Ich cieľom bolo „quaerere Deum“, hľadať Boha. V zmätkoch doby, keď sa zdalo, že nič neobstojí, chceli nájsť to podstatné: zasadiť sa za hľadanie toho, čo platí a trvá vždy, chceli nájsť samotný Život.

LÁSKA K SLOVU

Ich hľadanie nebolo tápanie v temnote. Cestu vytýčil sám Boh svojím Slovom v knihách Písma. Preto si hľadanie vnútorne žiada určitú kultúru slova, alebo, ako hovorí Jean Leclercq „v západnom mníšskom hnutí boli eschatológia a gramatika navzájom vnútorne spojené“. Túžba po Bohu, *le désir de Dieu*, v sebe obsahuje *l'amour des lettres*, lásku k slovu, prenikanie do všetkých jeho dimenzií.

Pretože Boh biblickým slovom vytvára svoju cestu k nám i našu cestu k nemu, je potrebné naučiť sa prenikať do tajomstva jazyka a chápať ho v jeho štruktúre a v jeho spôsobe vyjadrovania. Práve hľadanie Boha bolo príčinou, prečo sa stali dôležitými profánne vedy, ktoré ukazovali cesty smerom k jazyku.

Aby sme si urobili úplný prehľad o kultúre slova, ktorá patrí k podstate hľadania Boha, musíme urobiť ďalší krok. Slovo, ktoré otvára cestu k hľadaniu Boha a samo je touto cestou, je slovom, ktoré sa týka spoločenstva. Zaiste, preniká srdce každého jednotlivca (porov. Sk 2,37). Gregor Veľký to popisuje ako nečakané bodnutie, ktoré rozrázi našu spiacu dušu, prebudí nás a urobí nás pozornými voči Bo-

hu. Tým nás však tiež činí pozornými voči druhým.

Slovo teda nevedie len na cestu do individuálneho mystického ponoru, ale vedie do spoločenstva s tými, ktorí vo viere putujú. A preto je nutné nielen o Slove uvažovať, ale tiež ho čítať správnym spôsobom.

Rovnako ako v rabínskej škole bolo i medzi mníchmi samotné čítanie zároveň aj telesným úkonom. „*Pokiaľ sa výrazy „legere“ a „lectio“ používajú bez vysvetľujúceho prívlastku, indikujú viac-menej činnosť, ktorá, podobne ako spievanie a písanie zasahuje celé telo a celého ducha,*“ hovorí v tejto súvislosti Jean Leclercq.

NUTNOSŤ HUDBY

Potrebné je urobiť ďalší krok. Do rozhovoru s Bohom nás samých uvádza Božie slovo. Boh, ktorý hovorí v *Biblii*, nás učí, ako s ním môžeme hovoriť. Zvlášť v Knihe žalmov nám dáva slová, ktorými sa môžeme na neho obracať, v rozhovore mu predkladať svoj život s jeho výšinami i nížinami a tak ho pretvárať na pohyb smerujúci k Bohu. Žalmy opakovane obsahujú také návody, ako sa majú spievať a akými hudobnými nástrojmi sprevádzať. K modlitbe na základe Božieho Slova nestačí samotné vyslovenie, ale je potrebná aj hudba.

Dva spevy kresťanskej liturgie sú odvodené z biblických textov, ktoré sa kladú do úst anjelov: *Glória*, ktorú spievajú anjeli pri Ježišom narodení, a *Sanctus*, ktoré je podľa Izaiáša zvolaním serafimov stojacich v bezprostrednej blízkosti Boha. V tomto svetle je kresťanská liturgia pozvaním k spoločnému spevu s anjeli, aby slovo dosiahlo svoje najvyššie určenie.

V tejto súvislosti sa opäť započúvaj-

me do textu Jeana Leclercqa: „*Mnísi museli nájsť melódie, ktoré by do tónov priviedli prilnutie vykúpeného človeka k tajomstvu, ktoré slávi.*“ Niekoľko kapitol z Cluny, ktoré sa nám zachovali až do našich dní, ukazuje kristologické symboly jednotlivých tónov.

ZÓNA NEPODOBNOSTI

Pre mníšsku modlitbu a spev platia u Benedikta ako určujúce pravidlo slová žalmu: „*Coram angelis psallam tibi, Domine. Budem ti hrať pred tvárou anjelov, Pane*“ (porov. Ž 138,1). Tu sa vyjadruje vedomie spevu v spoločnej modlitbe za prítomnosti celého nebeského chóru a teda aj bytí vystavené najvyššiemu kritériu: modliť sa a spievať spôsobom, umožňujúcim zjednotenie s hudbou vybraných duchovných bytostí, ktoré sa považujú za pôvodcov harmónie kozmu, hudby sfér.

Ak z toho vychádzame, môžeme pochopiť význam jednej meditácie sv. Bernarda z Clairvaux, ktorý používa isté slovo platónskej tradície, ktoré prevzal Augustín. Slovo je určené k pomenovaniu zlého spevu mníchov, čo pre Bernarda nebol vôbec nepatrný a v zásade druhotný prehršok. Neľubozvučnosť zle prevedeného spevu označuje za upadnutie do „*zóny nepodobnosti*“ do „*regio dissimilitudinis*“. Augustín prijal toto slovo z platónskej filozofie, aby popísal stav svojho vnútra pred

>>>

Predplaťte si

VOX

na rok 2015

konverziou: človek, ktorý je stvorený na Božiu podobu, upadá v dôsledku svojho odpadnutia od Boha do *zóny nepodobnosti*, do oddialenia od Boha, ktorého tak už neodzrkadľuje a stáva sa nepodobným nielen Bohu, ale aj sebe samému, pravému ľudskému bytiu.

Je určite drastické, keď Bernard na označenie zle prevedeného mníškeho spevu používa toto spojenie, ktoré odkazuje na pád človeka vzd'ľujúceho sa od seba samého. Dokazuje to však, ako vážne vnímal túto vec. Dokazuje to, že kultúra spevu je tiež kultúrou bytia a že mnísi a ich modlitba i spev musia odpovedať vznešenosti slova im zvereného a jeho požiadavke pravej krásy.

Z tejto vnútornej požiadavky hovoriť s Bohom a ospevovať ho slovami, ktoré on sám daroval, sa zrodila veľkolepá západná hudba. Nejde o privátnu „kreativitu“, v ktorej si jednotlivci stavia vlastný pomník, pričom si v podstate ako kritérium berie predstavenie vlastného ja. Ide skôr o to, pozorne „sluchom srdca“ rozpoznať oné vnútorné zákony hudby samotného stvorenia, bytostné formy hudby vložené Stvoriteľom do jeho sveta a do človeka, a tak nachádzať hudbu hodnú Boha, ktorá je potom zároveň aj skutočne hodná človeka a dáva priezračne zaznieť jeho dôstojnosti.

NEOBYČAJNÁ KNIHA

Aby sme pochopili kultúru slova, ktorá sa v západnom mníštvu rozvinula hľadaním Boha vychádzajúceho zvnútra, je napokon potrebné aspoň krátko naznačiť zvláštnosť Knihy alebo Kníh, v ktorých sa toto Slovo stretlo s mníchmi.

Biblia z čisto historického alebo literárneho pohľadu nie je obyčajnou knihou, ale zbierkou literárnych textov, ktoré boli napísané v priebehu viac než tisíc rokov, a jej jednotlivé knihy nie sú ľahko rozpoznateľné ako súčasť určitého vnútorného celku; existujú medzi nimi viditeľné napätia. Platí to už v rámci samotnej židovskej *Biblie*, ktorú my kresťania nazývame *Starý zákon*. A o to väčšie to platí, keď my kresťania spojíme *Nový zákon* a jeho spisy akoby v hermeneutickom kľúči so židovskou *Bibliou* a interpretujeme ju tak ako cestu ku Kristovi.

V *Novom zákone* sa *Biblia* väčšinou právom nenazýva *Písmom*, ale *Písmami*, ktoré sa potom v svojom celku považujú za jediné Božie slovo nám určené. Už z tohto plurálu je však zrejmé, že Božie Slovo k nám dosahuje len skrz ľudské slovo, skrz ľudské

Snímka: OCart net

slová, a že teda Boh k nám hovorí len skrz ľudí, skrz ich slová a dejiny.

To však znamená, že božský aspekt Slova a slov nie je jednoducho zrejmý. Moderne vyjadrené: jednota biblických kníh a božský charakter ich slov nie sú z čisto historického hľadiska uchopiteľné. Oným historickým prvkom je mnohosť a ľudskosť. Odtiaľ sa dá porozumieť formulácii stredovekého distichu, ktorá na prvý pohľad pôsobí znepokojujúcim dojmom: *Littera gesta docet, quid credas allegoria*, litera ukazuje fakty, to čo máš veriť, hovorí alegória. To znamená kristologickú a pneumatologickú interpretáciu.

DYNAMICKÁ JEDNOTA

Môžeme to všetko vyjadriť aj oveľa jednoduchšie: Písmo potrebuje interpretáciu a potrebuje spoločenstvo, v ktorom sa utvorilo a v ktorom sa žije. V ňom má svoju jednotu a v ňom sa otvára zmysel, ktorý uchováva jednotu celku. Povedané ešte raz a inak: jestvujú dimenzie významu Slova a slov, ktoré sa otvárajú len v živom spoločenstve tohto Slova, ktoré vytvára dejiny.

Prostredníctvom rastúceho vnímania rôznych dimenzií zmyslu nie je Slovo znehodnocované, ale dokonca sa tak ukazuje v celej svojej veľkosti a dôstojnosti. Preto môže *Katechizmus Katolíckej cirkvi* právom povedať, že kresťanstvo nie je obyčajným náboženstvom knihy v klasickom zmysle (porov. č. 108). Kresťanstvo vníma v slovách Slovo, samotný *Logos*, ktorý šíri svoje tajomstvo prostredníctvom tejto mnohosti.

Táto zvláštna štruktúra *Biblie* je pre každú generáciu stále novou výzvou. Svojou povahou vylučuje všetko to, čo dnes nazývame fundamentalizmom. Slovo samého Boha totiž nie je nikdy prítomné v obyčajnej doslovnosti textu. K jeho dosiahnutiu je potrebný presah a proces porozumenia, ktorý sa nechá viesť vnútorným pohybom celku, a preto sa musí stať aj životným procesom. Vždy a len v dynamickej jednote celku vytvára množstvo kníh jedinu Knihu a v ľudskom slove a v ľudských dejinách sa zjavuje Slovo a jednanie Boha v dejinách.

-red-

Takmer slepý básnik Janko Silan, ktorý sa narodil pred 100 rokmi, sa pozeral na svet srdcom

Sliepňajúci básnik Svetla

Pre básnika Janka Frátrika bol jeho priateľ kňaz a básnik JANKO SILAN „básnik Svetla a pravej lásky“. Hoci bol J. Silan takmer nevidiaci, rozdával svetlo tým, ktorí tápali, blúdili a vyhľadávali si cestu k záchrane seba samých.

Podľa Janka Frátrika je Silanova poézia „bytosťne spätá s túžbou po harmónii, po čistote snáh človeka, aby ho cez toto úsilie priviedol k najnúťornejšej adorácii a tak vedno kráčali vždy k Svetlu“. A čím väčší básnik strácal svoj zrak, „tým väčší svietil tým, ktorí hoci mali zrak, no neraz strácali duševné svetlo“.

V osobných rozhovoroch mi Janko Frátrik často hovoril o jeho takmer pravidelných stretnutiach s Jankom Silanom na väzdeckej fare: „Navzájom sme si čítali vlastné verše, rozoberali poéziu našich priateľov básnikov, vymieňali si novinky z ich života. Do noci, neraz aj dlhšie, sme debatovali o poézii, o viere, o priateľoch, o slobode...“ A keďže bol Silan silný fajčiar, počas týchto debát „už len hmatkal po zápalkách, taký mal slabý zrak“.

DVADSÄŤA DIOPTRIÍ

Aj z dobových fotografií je zjavné, že Janko Silan mal veľmi veľké dioptrie. Nevedno, aké veľké boli v tomktorom období, ale z jeho poézie sa dá dedukovať, že približne v prvej polovici štyridsiatych rokov, v období vydania zbierky *Piesne z Javoriny*, (vyšla v roku 1943), nosil okuliare s dvadsiatimi dvoma dioptriami. V básni *Nie je to divné? Dám si dolu okuliare*, ktorá časopisecky pôvodne vyšla pod názvom *Oči*, doslovne píše:

Ó, dobrý les, ty nezazlievaš mi ten
prepych,
že môžem zhodiť dioptrií dvadsaťdve...

V súčasnosti sa môžeme už len domnievať, či „dioptrií dvadsaťdve“ bolo konkrétne vyjadrenie veľkosti dioptrií, alebo básnické zobrazenie slabučkého zraku. Z lekárskeho hľadiska má však takéto množstvo dioptrií je možné, svedčí o silnej krátkozrakosti.

Keďže Silanov zrak sa s pribúdajúcim vekom zhoršoval, veľkosť dioptrií vzrastala...

VEĎ AJ PÁPEŽ...

Je prirodzené, že slabučký zrak je veľký hendikep, pre literáta zvlášť. Janko Silan sa s tým ani netajil.

V rozhovore s Jánom E. Borom z roku 1944 si Janko Silan spomína na svoje detstvo: „Kým som nešiel do gymnázia, od mala som pásaval husi. Predstavte si len: taký chudorľavý pastierik a strhaný, s takými slabými očami, že treba mu bolo kľakať si na roli a tak, kľakačky, sa prizerať, či jesto tu dosť kláskov a zrníek pre husi.“

Kvôli chatrnému zdraviu, ale najmä kvôli slabému zraku „u misionárov ma odmietli, do seminára nikde neprijali. Všade pre slabé oči...“. Trnavský biskup Pavol Jantusch ho síce „zo súcitu prijal do seminára“, ale „o poldruha roka ma prepustil“. Prirodzene, kvôli zdraviu. Až po maturite sa ho ujal biskup Ján Vojtaššák, ktorý ho prijal za bohoslovca s poznámkou: „Veď aj pápež je krátkozraký...“

Silanova vnútorná agónia pokračovala ďalej a vyvrcholila vo Važci.

Ak sa J. Frátrik milosrdne vyjadril o Silanovej slepote ako o „hmatkaní po zápalkách“, Ladislav Hanus, Silanov profesor na bohosloví a veľký priateľ, opísal básnikov smutný osud širšie: „Važecká fara bol už len slepcov dom. Z tej istej izby sa už ani nepohýna. Tam vie, kde je stôl, kde je pero, kde je roh skrine, kde je kľučka. V tomto okruhu sa hýbe. Ale čo ďalej, svet sa mu zotvára v čoraz užší kruh. Poznáva skôr po hlase ako po zjave.“

Na pohrebe kňaza Ivana Murína si básnik doniesol na ambón „papier široký ako plagát, z neho slabikoval tých pár veľkých písmen na posledné zbohom“.

Aj napriek strácaniu zraku Silan vždy

rád na fare privítal svojich priateľov. Vyznanie Janka Frátrika sme už spomenuli, Ladislav Hanus ho len potvrdzuje: „Zavše je mrzutý, podráždený, lebo odtiaľ, zvonka, ho už všetko vyrúšuje. Ale potom sa poteší. Spoločnosť priateľov mu predsa dobre padne. Aspoň na tú krátku chvíľu nemusí sa sám umárat so sebou.“

POSMECHY

Aj keď spomínaná báseň *Nie je to divné? Dám si dolu okuliare* nie je opisom či vyznaním sa básnikových problémov so zrakom, má totiž oveľa, oveľa hlbší myšlienkový ponor, dá sa z nej vyčítať, ako Silan vnútorne trpel nielen kvôli zraku, ale aj kvôli postojom mnohých ľudí. V samote lesa sa vyznáva:

Tu si to môžem dovoliť, tu nieto ľudí,
ktorí by nadali mi do slepáňov slepých.

Aj v *Dome opustenosti* opisuje svoje vnútorné trápenie: „Som ošklivý a slepý, ale moje bájk, to mi nikto neoddišputuje, ľudom sa páčia. Aj by som sa obzrel za slávou, ale ja slabovo vidím a už ozaj neviem, ako treba kráčať do tmy. A to je jediný dôvod, prečo o mne robia klebety, že som večne opitý.“

V básni „Môj domov“ sa zveruje:

A teraz bývam tu. A obrysy
budúca aj mňa najviac zaujímajú,
či duša praví domov tvorí si
tam, kde ju tupia, najviac vysmievaajú.

»»

Predplaťte si

VOX

na rok 2015

*Pochopia deti pravú skutočnosť.
Čudné, že aj tie sa mi posmievajú?
Budem ich zajtra prosiť o milosť.
Ja málo prosím. Pravdu majú.*

Hoci Silan svoju vnútornú bolesť nedával často najavo, z tých pár vyjadrení však vidieť, ako trpel nepochopením, odmietaním, ba neraz aj výsmechom. V *Dome opustenosti* o tom píše veľmi dojímavu: „Ja po tom recitáli z osvetleného javiska nemohol som, nevidel som trafiť na tie schodíky, ktorými sa schádza k tmavým sedadlám obecnstva z osvetleného javiska. I vyskočilo na javisko jedno dievčatko a chytilo ma za rameno a viedlo ma ako slepého žobráka a ja som kráčať isto a pevne ako kráľ za ustavičného potlesku prítomných. Napokon sa nežne a tiško dievčatko opýtalo: „Kdeže sedíte?“ Mám to odrátané na stupne, je ich jedenásť. A keď som mu poďakoval a sadol si, nikto v tej tme nemohol vidieť moje slzy. Padali ako teplý májový dážď. Pane, maj so mnou trpezlivosť aspoň Ty!“

POHĽAD SRDCA

Je prirodzené, že Janka Silana jeho jóbiovský osud bolel. Iný postoj by bol neľudský. Rozhodne sa však nedá povedať, že by ho prijímal bolestínsky. Práve naopak – nepriechil sa, nehádal sa s Bohom, nič mu nevyčítal. A možno práve vďaka svojmu údely sa na svet pozerá srdcom. Aj preňho platí známa Exupéryho myšlienka: „Správne vidíme len srdcom. Čo je dôležité, je pre oči neviditeľné.“

Silan Exupéryho myšlienku najsilnejšie rozvíja práve v obsiahlej básni *Nie je to divné? Dám si dolu okuliare*. Táto báseň je v Silanovej tvorbe výnimočná. Jej ojedinelosť spočíva v transformácii osobného trpkého údely na Pascalovu teológiu srdca, tu „prekročil z roviny zmyslovej do roviny nadzmyslovej“ (Július Pašteka):

*Tu si to môžem dovoliť, tu netreba
ohľadov žiadnych. Srdcom hľadím do
neba.*

(...)

*Aj mne Boh oči dal, ale také slabé dal
mi,
aby som učil sa vždy milovať a hľadiť
bytím
celučkým, celým, duchom, srdcom. A ja
mocne cítim:
už očí netreba mi, stačí, že mám cit
a hmat,
tak sa vám, kvety, najviac chcem vždy
podobáť.*

A tak Silan dokonca neváha odložiť

S priateľmi, zľava Jozef Kútňík-Šmálov, Theo H. Florin, Ján Silan a Tomáš Winkler

aj okuliare, bez ktorých by v reálnom živote bol úplne nevidiaci:

*Čo sú mi okuliare. Darmo hlava bolí.
Cítite kvety? Vám, vám ukazujem
holý,
pravdivý výzor svojej tváre, jak ju duša
tvorí.*

Básnik nespochybňuje múdrosť zjavených právd, ale cez srdce, podobne ako Pascal, cez srdce spoznáva Boha a jeho dielo:

*Nám treba blízkosť, všakže, kvety,
stromy, včely,
aby sme mali obraz zovrubný a celý,
a blízkosť dá len srdce, oči nenhradia,
oči sú ako všetky zmysly, oči zradia
alebo klamú, keď tak na ne nedozeráme,
tak potom, keď ich máme, už ich vlasne
nemáme.*

Aj keď sa Silan pozerá na svet exupéryovským srdcom a pascalovsky považuje srdce za fundamentálnu štruktúru človeka, ktoré má hodnotový charakter, origenovský nezaneviera na biologickú prirodzenosť očí, aj keď v jeho prípade takmer slepých:

*Lež človek miluje i sklamaný i zradený,
keď v pravde miluje, núž silnie z týchto
zranení,*

*tak aj ja milujem si slabé svoje oči,
i keď mi nevyjavia, čo je na úbočí,
akoby skúpe boli, zjavia iba kontúry,
ach, také oči nemožno brať nikde na
túry,
ja si len srdce svoje beriem, cítim,
vidím ním
a oči najradšej si slzami vše zatvorím
a vidím výborne, jak vidia kvety...*

Pred takmer dvetisíc rokmi položil Ježiš v rámci podobenstva otázku: „Môže

viest' slepý slepého? Nepadnú obaja do jamy?“ (Lk 6, 39). Nech mi teológovia odpustia, že Kristovu otázku trochu poopravím: Môže takmer slepý viesť slepého?

V prípade poézie Janka Silana možno odpoveď vyznie bohorúhačsky: Ak vidí srdcom, môže. Pravda, je otázne, či sa dá v takom prípade považovať ešte za slepého...

A to je prípad Janka Silana. Nielenže sa na svet pozerá srdcom, ale v svojich básňach nám vyspieval krásu Božieho sveta. Takmer nevidiaci, rozdáva svetlo tým, ktorí tápu, blúdžia a habkajú hľadajú cestu. Nám, vidiacim slepcom otvára skutočný zrak „básnik Svetla a pravej lásky“.

Venujme mu za to, kňazovi-básnikovi, kratučkú báseň vďaka:

Pieseň z Važca

*Ja som ťa miloval, ja som si ťa ctil.
Len visieť vládzem. Iných nemám síl.
„Bože môj, Bože môj, prečo si ma
opustil?“
J. Silan*

*Úbohá duša na zemi –
Kristov kňaz, básnik Janko Silan.
No pieseň z Važca káže mi,
že bola Bohu veľmi milá.*

*Na zemi možno úbohá,
umlčiavaná, nemlčiaca.
Križ sa však končí u Boha,
tam sa aj každý exil stráca.*

*Teraz je priamo v prameni,
pri večnom zdroji každej básne.
Úbohá? Plná znamení!
A mne je z veršov kňaza krásne.*

PAVOL PRIKRYL
(Snímky: SNK, Martin)

Nad knihou zamyslení Jána Maršálka *Cesta k bráne*

Namlčaná cesta k bráne

Doslova len pred niekoľkými dňami vyšla vo vydavateľstve Post Scriptum zaujímavá knižka básnika JÁNA MARŠÁLKA *Cesta k bráne*. Ide o súbor kratučkých úvah na každý deň, ktoré sa dotýkajú životných otázok veriaceho kresťana.

Slovo malo v dejinách vždy mimoriadny význam. V súčasnej konzumnej spoločnosti, žijúcej skôr vo virtuálnom svete než na pevných a skutočných hodnotách, sa funkcia slova veľmi rýchlo mení. Slovo stráca na závažnosti, mizne rovina medzi pravdou a lžou a nedodržať dané slovo sa pomaly stáva akceptovateľnou normou.

Buďme však úprimní: hoci si tieto smutné skutočnosti väčšina uvedomuje, zároveň sa takmer tá istá väčšina svojím rezignujúcim, či už dokonca rezignovaným postojom, chtiac-nechtiac, priamo či nepriamo podieľa na degenerácii nielen slova, ale aj Slova.

Naschvál som povedal „takmer tá istá väčšina“, lebo nie všetci mávnu rukou. Našťastie, sú tu totiž ešte takí, ktorí to (zatiaľ) nevzdali a nerezignovali. Nemám na mysli rôznych grafo-manov či kaviarenských intelektuálov, ale tých, ktorí si uvedomujú, že v čase „preinformovanosti“, prejavov, správ, analýz..., skrátka v čase chrlenia slov je najhlasnejšie a vari aj najsilnejšie – mlčanie.

Isto, tí, ktorí majú čo povedať, nesmú mlčať. A tí, ktorí majú navyše aj talent, musia písať. Písať o dôležitosti ani nie tak mlčania, ako skôr o dejinnej nutnosti stíšenia sa a zahĺbenia, v ktorom sa mlčí o podstatnom.

Medzi takýchto ľudí s talentom patrí aj básnik, literárny kritik a publicista Ján Maršálek. Jeho najnovšie dielo *Cesta k bráne* je o jeho mlčaní o prítomnosti Cesty, Pravdy a Života, o Duchu, ktorý je tu stále prítomný, aj keď zastretý priveľmi viditeľnou hmotou.

A to, čo si autor „namlčal“, ponúka cez slovo o Slove. Ponúka cestu k Slovu. Aj keď titul knihy hovorí o „cestě k bráne“, svojimi krátkymi zamysleniami nám vlastne onú bránu otvára. Sú to totiž zamyslenia, ktoré sa dotýkajú životných otázok človeka i doby, v ktorej žijeme. Majú ambíciu ponúknuť čitateľovi trváce hodnoty a overené postoje, ako sú obsiahnuté v pokladnici kresťanského učenia.

Ak niekto očakáva, že autor zamyslení je básnik a preto jeho úvahy budú popretkávané lyrickými figúrami, môže byť sklamaný. Služi totiž k cti autora, že sa nedal zviazať k lyrizovaniu úvah o jeho vnímaní, odkrývaní a realizácii večných právd. Lebo pravda, ak chceme – Pravda, si podľa Alessandra Pronzata nárokuje iba jediné právo: právo byť milovaná a komunikovaná, a tak sa stať vlastníctvom všetkých. A práve o spomínanú komunikáciu sa J. Maršálek pokúša. Potláča v sebe básnika a úsporným jazykom, precíznou formuláciou a schopnosťou vystihnúť podstatu, predkladá čitateľovi nielen moderne podané meditatívne dielo, ale, paradoxne, odkrýva pre čitateľa – básnika. V svojich úvahách totiž vidí veci „trochu inak“, nie priamočiaro či prvoplánovo, ale očami poetu vidí to, čo je bežnému zraku ne-

viditeľné, a tak vystupuje vyššie, aby silnejšie vnímal duchovné hodnoty.

A ešte jedna „maličkosť“. Knižka totiž obsahuje 366 zamyslení. Nie bežných „kalendárnych“ 365, ale o jedno viac, pretože raz za štyri roky máme *annus bissextus*, doslovne *dvojšiesty rok*, ktorý má jeden deň navyše. Milá „maličkosť“, „šibalstvo básnikovo“...

Pápež Benedikt XVI., ešte ako kardinál, v knihe *Sol' zeme* odpovedá na otázku: „Koľko je ciest k Bohu?“ takto: „Tolko, koľko je ľudí. Pretože aj vnútri tej istej viery je cesta každého človeka celkom osobná. Máme Kristovo slovo: „Ja som cesta“. V tomto zmysle je len jedna cesta a každý, kto putuje k Bohu, je nejakým spôsobom aj na ceste ku Kristovi. Avšak to neznamená, že by všetky cesty podľa vedomia a vôle boli totožné, práve naopak, jedna cesta je taká veľká, že sa stáva osobnou cestou každého človeka.“

Ján Maršálek ponúka čitateľovi svoju „osobnú cestu“. Nie však ako nejaký manuál, skôr ako pomoc pri hľadaní „osobnej cesty“ každého jedného čitateľa. A tak sa jeho *Cesta k bráne* stáva akousi „bránou k ceste“, bránou, ktorá sa v mlčaní otvára každému z nás.

PAVOL PRIKRYL

Ján Maršálek: *Cesta k Bráne*, Post Scriptum, Bratislava, 2014

Ján Maršálek

Cesta k bráne

Čítanie na každý deň

Knižka v praktickom vreckovom formáte prináša podnetné zrnká múdrosti na každý deň.

PostScriptum

Rajecká 36, 821 07 Bratislava

Tel.: +421 903 442 679

E-mail: info@postscriptum.sk

www.postscriptum.sk

Na ceste k bráne

Krátke úvahy na každý deň od JÁNA MARŠÁLKA, ktoré vydal v knižke *Cesta k bráne* sa dotýkajú životných otázok človeka i doby, v ktorej žijeme. Majú ambíciu ponúknuť čitateľovi trváce hodnoty a overené postoje, ako sú obsiahnuté v pokladnici kresťanského učenia.

Vzt'ah k pravde

Pravdu môžeme hľadať, nachádzať, prijímať i odmietať, ale nemôžeme ju vlastniť. Nemáme právo zasahovať do nej, skresľovať ju či falšovať.

Pravda súvisí s tým podstatným, čo zásadne ovplyvňuje ľudský život. Rozumný človek túži rozpoznať zmysel svojho bytia, neuspokojuje sa s úlomkami, chce ich spojiť do celku, v ktorom sa odrazí túžba po svätosti.

Absolútna pravda je u Boha. Čistá duša cíti, že pravda jestvuje. Nepopiera ju, ale túži po spojení s ňou. Chce sa s ňou vnútorne stotožniť, lebo vie, že pravda oslobodzuje. Chceme sa modliť ako žalmista (Ž 40, 12): „*Pane, neodnímaj mi svoje milosrdenstvo, tvoja milosť a tvoja pravda nech mi vždy pomáhajú.*“

Príhodný čas

Od väčšiny z nás sa nežiadajú mimoriadne hrdinské činy. Žiada sa vernosť v malom, vytrvalosť v prekonávaní každodennosti, plnenie povinností svojho stavu. Skromná čnosť, ozdobujúca človeka dlhší čas, je milšia než náhle vzplanutie, ktoré len nakrátko ožiarí okolitý svet a potom zhasne.

Koniec koncov – veľké veci pozostávajú z malých. Najprv treba obstáť v malom, najprv musí človek zmeniť seba, až potom môže prispieť k premene sveta.

Žiť sa dá iba v prítomnosti. Minulosť už bola a budúcnosť ešte len bude. Tu a teraz – to je ten správny čas a správne miesto. Neznamená to, že nemáme zvažovať a plánovať, znamená to, že máme využívať príhodnú chvíľu a žiť v realite, nie vo sne.

Byť sám sebou

Čo človek, to údel. Každý z nás má na tomto svete osobitné poslanie, ktoré nemôže naplniť nikto iný. Máme si vzájomne pomáhať, potrebujeme sa, no žiť musí každý za seba. Pred Boží súd predstúpim osobne, nikto ma nezastúpi.

Každý človek je jedinečný. Našou úlohou je nie napodobňovať druhých, ale žiť svoj život a žiť ho naplno, rozvíjať sa, zúročovať zverené talenty.

Byť sám sebou v spoločenstve, sám sebou pre druhých. Myslieť globálne, konať lokálne. Nezabúdať na Boha. Chrániť si vieru ako oko v hlave.

Pravá sloboda

Človek bol stvorený ako slobodná mysliaca bytosť. Slobodne sa rozhodovať je právom i povinnosťou každého človeka – a oberať človeka o slobodu, až na výnimky, znamená, páchať bezprávie.

V čom však spočíva skutočná sloboda? Musí byť v prvom rade zakotvená v duši, vo vnútri, v srdci, v presvedčení. Pravá sloboda nezneužíva samu seba. Podľa Alexandra Solženicyna zlatým pravidlom každej slobody je snažiť sa ju používať čo najmenej.

Slobodný je ten, kto sa z vlastnej vôle podrobí nezmeniteľnému údely. K slobode teda patrí aj pokora, aj zodpovednosť, zosúladenie chcenia, možnosti a nevyhnutnosti. Byť slobodný od slobody! Chcieť prijať Božiu vôľu.

Otázka viny

Do značnej miery platí, že človek sa súdi – odmeňuje i trestá – sám. Ak koná spravodlivo, odmenou mu je pokoj v duši, ak hreší, odsudzuje sa na trest za svoje hriechy.

Pravdaže, nie vždy prichádza odmena či trest zjavne. Ba niekedy sa môže zdať, že dobrý človek má ťažší život ako človek zlý. Neradno však zabúdať na konečnú spravodlivosť a Božiu prozreteľnosť, ktorá je nad všetkým.

My nevieme všetko, naše poznanie je obmedzené, preto by sme nemali ľahkovážne posudzovať otázky viny a trestu, zásluhy a odmeny. Napokon, neraz sa veci zdanlivo nezaslúžené, nespravodlivé alebo pokrivené ukážu ako správne.

Chvála pomalosti

Svet oceňuje rýchlosť a opovrhuje pomalosťou. Lenže pomalosť má tiež svoje prednosti. Niektoré situácie, obrazy, skutočnosti, fakty a hodnoty dokážeme vnímať len vtedy, keď sa stíšime a spomalíme.

Nedajme sa strhnúť povrchnou modernosťou a falošnou výkonnosťou. Je pravdepodobné, že naše svetské výkony a úspechy po čase zapadnú prachom zabudnutia. Čo zostane? Čo zaväzí pred Božím súdom?

Aspoň občas sa musíme stíšiť, zvoľniť tempo, prípadne zastať a rozhliadnuť sa, aj nahliadnuť do svojho vnútra. Poznávajúc seba vieme lepšie pochopiť iných aj svet, v ktorom žijeme a v ktorom chceme niečo dosiahnuť.

Pred 100 rokmi zomrel mimoriadne plodný slovenský historik Franko Vít'azoslav Sasinek

Písal dobre aj šťastlivo

FRANKO VÍTAZOSLAV SASINEK bol najplodnejším slovenským historikom druhej polovice 19. storočia. Celkove publikoval asi 2500 štúdií a článkov, medzi ktorými boli okrem historických aj práce náboženské a národnobuditeľské.

Franko Vít'azoslav Sasinek sa narodil dňa 11. novembra 1830 v Skalici. Jeho otec, ktorý zomrel ani nie rok po jeho narodení, bol obuvník, a obuvníkom bol potom aj jeho otčím.

Nižšie gymnázium absolvoval vo svojom rodisku, vyššie u františkánov v Solnoku, kde sa naučil po maďarsky. Po skončení stredoškolských štúdií chcel vstúpiť v roku 1846 Hlohovci do Rehole menších bratov – k františkánom. Keďže ho františkáni neprijali, v Bratislave potom vstúpil do rehole kapucínov. Noviciát absolvoval vo Viedenskom Novom Meste. Prijal rehoľné meno Viktor, ktoré si neskôr poslovenčil na Vít'azoslav. Po absolvovaní noviciátu študoval filozofiu v Tate a v Bratislave a teológiu v dolnorakúskom Scheibse, kde sa zdokonalil v nemčine. Už ako diakon dokončil štúdium v Bratislave. V roku 1853 prijal kňazské svätenie v Rábe (Győr).

Od roku 1856 bol spovedníkom a exhortátorom milosrdných sestier v detskej nemocnici v Bratislave. Potom – do roku 1864 – pôsobil striedavo ako stredoškolský profesor a kazateľ v Tate, Bratislave, Ostrihome a v Budíne.

VÝSTUP Z REHOLE

Keďže v roku 1861 predstavení preložili Franka Vít'azoslava Sasinka do rakúskeho mesta Moor, aby bol ďalej od slovenských stredísk, chcel vystúpiť z rehole. Ostrihomská arcidiecéza ho odmietla prijať a banskobystrický biskup Štefan Moyses mu radil ostať v reholi. V roku 1864 ho napokon prepustili z rehole a biskup Štefan Moyses ho prijal do Banskobystrickej diecézy. Stal sa profesorom v biskupskom kňazskom seminári a kazateľom a od roku 1865 sa staral aj o knihy a zbierky Matice slovenskej, ktoré boli dočasne uložené v jeho banskobystrickej rezidencii. V roku 1866 zložil v Prahe rigorózne skúšky z teológie. Od roku 1868 bol diecéznym ordinárom.

Po Moysesovej smrti previezol matičné zbierky do Turčianskeho Svätého Martina. V roku 1869 sa stal aj tajomníkom Matice slovenskej. V rokoch 1876 až 1882 pôsobil v Skalici ako výpomocný kňaz. Od roku 1882 pôsobil v Prahe ako redaktor a potom ako duchovný správca nemocnice milosrdných sestier rehole Karola Boromejského.

V roku 1892 sa presťahoval do Radošoviec pri Holíči a v roku 1894 do Kútov, kde vypomáhal fare. Neskôr bol spovedníkom v štajerskom pútnickom mieste Mariazell a od roku 1901 žil na odpočinku v kláštore milosrdných bratov v Algersdorfe pri Štajerskom Hradci (Graz). Zomrel dňa 17. novembra 1914 v štajerskohradskej nemocnici. Pochovali ho v neďalekom

Kainbachu. Jeho pozostatky previezli v roku 1930 do Skalice, kde ich uložili v krypte Kaplnky sv. Anny.

NÁRODNÁ HISTÓRIA

Franko Vít'azoslav Sasinek bol najplodnejším slovenským historikom druhej polovice 19. storočia. Ovládal síce jazyky, ale nemal odbornú prípravu pre historiografiu. Do historickej práce sa pustil so zápalom, ale nemal vždy možnosť venovať sa naplno tejto činnosti.

Od konca šesťdesiatych rokov sa usiloval vybudovať základy k dejinám Slovenska a Slovákov. Súviselo to s vrcholom úsilí o uznanie štátnotvorného postavenia Slovákov v rámci Uhorska.

Zaoberal sa predovšetkým najstaršími dejinami Slovenska a Slovákov. Bol zaniateným zástancom teórie o autochtónnosti Slovanov na Slovensku. Opieral sa síce o historické pramene, ale jeho interpretáciu motivovalo viac úsilie o dokázanie svojej pravdy, ako odborné zásady. Pritom sa dostal aj do sporov s niektorými slovenskými historikmi, ktorí však postupovali podobným spôsobom.

Ako historik bol Franko Vít'azoslav Sasinek autorom stoviek historických, publicistických a náboženských článkov.

V historických prácach sa venoval predovšetkým obdobiu Veľkomoravskej ríše, národnej histórii a archeológii.

Predplaťte si

VOX

na rok 2015

gii, dejinám Uhorska, národnostným pomerom v Rakúsko-Uhorsku, cirkevným a náboženským otázkam a ďalším problémom z histórie a súčasnosti slovenského národa.

PLODNÝ AUTOR

V roku 1868 vydal v Skalici prácu *Dejiny drevných národov na území terajšieho Uhorska*. V Banskej Bystrici a v Turčianskom Svätom Martine vydal v rokoch 1869 a 1871 dvojzväzkové dielo *Dejiny kráľovstva Uhorského*, kde sa však zaoberal dejinami Uhorska iba po 14. storočie.

Život našich vierozvestov spracoval v spise *Životopis sv. Cyrilla a Metoda, apoštolov slovanských*, ktorý vydal v roku 1885 v Trnave. V Ružomberku zas vydal v roku 1895 nevelikú prácu *Dejepis Slovákov* a o rok neskôr zasa knižku *Država Veľkomoravská*. V roku 1903 vyšla znova neveliká práca *Slováci v Uhorsku*.

Veľkú pozornosť venoval minulosti hradov na Slovensku. Osobitne sa zaoberal Zvolenskou stolicou, Turcom, ako aj mestami Banská Bystrica, Bytča a Skalica. Významné boli dva zväzky pramennej edície *Archív starých česko-slovenských listín, písomností a dejepisných pôvodín*. Vyšli v rokoch 1872 a 1873. Obsahovali nielen listiny a listy, ale aj básne, piesne a porokadlá.

Celkove publikoval Franko Vítázoslav Sasinek asi 2500 štúdií a článkov, medzi ktorými boli okrem historických prác aj náboženské a národnobuditeľské práce. Historických štúdií uverejnil asi 250. Pravidelnejšie prispieval do slovenských časopisov *Cyrill a Method*, *Katolícke noviny*, *Kazateľ*, *Kazateľňa*, *Letopis Matice slovenskej*, *Národné noviny*, *Národný hlásnik*, *Orol*, *Pešťbudínske vedomosti*, *Priateľ školy a literatúry*, *Sborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti*, *Sion*, *Slovenské pohľady*, *Slovenský letopis pre históriu, topografiu, archaeológiu a ethnografiu*, *Slovesnosť*, *Sokol* a *Vojtech*.

Písal však aj do českých – *Čech*, *České listy*, *Pozor a Vlast* – a do nemeckých časopisov – *Ost und West*, *Parlamentär* a *Zukunft*.

MATIČIAR

Ako opatrovateľ zbierok Matice slovenskej bol Franko Vítázoslav Sasinek prvým archivárom celoslovenského charakteru. Keď v roku 1869 prevádzali z Banskej Bystrice matičné knihy do Turčianskeho Svätého Martina, napísal, že nadišiel čas, keď sa javí

potreba postaviť osobitnú budovu pre knižné a iné zbierky Matice slovenskej. Keď mu v roku 1870 prichodilo zosumarizovať knihy v knižnici tejto ustanovizne, narátal v nej 5776 kníh. Vo výročnej správe v roku 1872 už odhadoval ich počet na 8000. Jeho vlastná knižnica pribudla po jeho smrti do fondov Muzeálnej slovenskej spoločnosti.

Franko Vítázoslav Sasinek sa zaslúžil o vydávanie *Pešťbudínskych vedomostí*. Spolu s Andrejom Ľudovítom Radlinským vydával a redigoval časopis *Slovesnosť*. Bol redaktorom *Letopisu Matice slovenskej*, ktorý bol v podstate prvým vedeckým časopisom Slovákov. Do roku 1875 zostavil dvanásť ročníkov.

Počas pobytu v Skalici – od roku 1876 – vydával zborník *Slovenský letopis pre históriu, topografiu, archaeológiu a ethnografiu*, z ktorého vyšlo šesť zväzkov. Programovo priamo nadväzoval na *Slovenský letopis*.

V rokoch 1882 až 1892, keď pôsobil v Prahe ako duchovný správca v nemocnici milosrdných bratov, redigoval katolícke noviny *Čech*. Publikoval stovky historických, publicistických a náboženských článkov.

ŽARTY I PIESNE

Knižne vydal Franko Vítázoslav Sasinek aj zbierku vtipov, žartov, anekdot a hádaniek. Vyšla v Turčianskom Svätom Martine v roku 1870 pod titulom *Smejme sa!*

V časopisoch uverejňoval verše, príležitostné básne, didaktizujúce poviedky a črty. Už v roku 1852 uverejnil v časopise *Cyrill a Method* pieseň o slo-

vanských vierozvestoch *Bud'te zvelebení*. Mikuláš Schneider-Trnavský ju zhudobnil a stala sa chrámovou piesňou.

V roku 1858 vydal v Budapešti dielo *Kresťansko-katolícky spěvník*. V roku 1873 vyšla v Turčianskom Svätom Martine jeho knižka *Vzdych maluckých k Bohu a svätým i sväticiam jeho*, v ktorej boli aj piesne. Spolu s Jozefom Emmanuelom vydal v roku 1884 vo Viedni prácu *Wianočný a noworočný darček pre dobré dietky*. Boli v nej piesne, ku ktorým napísali nápevy František Žaškovský a jeho brat Andrej Žaškovský. Z týchto jeho prác prevzal v roku 1937 Mikuláš Schneider-Trnavský do *Jednotného katolíckeho spevníka* 35 piesní.

PÁPEŽOVA RADA

Franko Vítázoslav Sasinek sa chcel zapojiť aj do politického diania. V roku 1865 neúspešne kandidoval v Novom Meste nad Váhom vo voľbách do uhorského snemu. V roku 1868 zopakoval tento neúspech v Starej Turej.

V roku 1881 zorganizoval Franko Vítázoslav Sasinek účasť Slovákov na českej púti *ad limina apostolorum* do Ríma. Zúčastnil sa aj na audiencii u pápeža Leva XIII., ktorý mu povedal: „*Delicte fili, scribe bene, scribe feliciter!*“ (Milý synu, piš dobre, piš šťastlivo!).

Franko Vítázoslav Sasinek napriek mnohým nedostatkom sa svojou prácou významnou mierou zaslúžil o rozvoj slovenskej historiografie. Jeho široko rozvetvená činnosť zasiahla temer všetky oblasti našej národnej kultúry. Bol neobyčajne plodným publicistom, horlivým matičným pracovníkom a priekopníkom slovenského historického výskumu.

ČESKÉ NEPRIJATIE

Súčasníci si ho mimoriadne ctíli, ale českí autori ho bagatelizovali.

Ešte mladý Jaroslav Vlček sa o jeho práci vyjadril, že ide o „*pouhý potíštěný papír*“ a Albert Pražák ho zasa označil za „*vedeckého fantasu*“ a za „*romantizujúceho kronikára*“. Iní ho však prezývali slovenským Palackým.

Súpis jeho prác v *Bibliografii* Ľudovíta Vladimíra Riznera zaberá plných tridsať strán.

Kráľovská česká spoločnosť nauk ho zvolila v roku 1870 za svojho dopisujúceho člena. Stal sa aj čestným občanom Starej Turej.

LUBOMÍR VILIAM PRIKRYL
(Snímky: archív autora)

Predplatte si VOX na rok 2015

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre**

VOX

**Celý ročník
si môžete objednať**

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

**Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te**

priezvisko a adresu

VOX

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Rada pre vedu, vzdelanie
a kultúru KBS

Adresa redakcie: Dvojkrížna 4,
821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: vox@prikryl.sk,
prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:
vox@prikryl.sk
+421 915 793 811

Číslo bankového konta:
SK20 0200 000000 7516949112